

Töö ja Tervis

1937

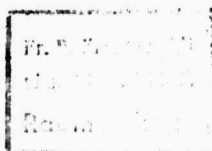
Kolmeteistkümnes aastakäik

Tegev toimetaja

Leopold Johanson

Vastutav toimetaja

Karl Lukk

PE 22450

Eesti Haigkassade Liidu väljaanne

Töö ja Tervis

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Eesti Haigekassade Liidu ja Sotsiaalse Arengu Eesti Ühingu häälekandja

Nr. 1

XIII aastakäik

1937

Tellimise hind postiga:

aastas . . . 100 senti
6 kuu peale . 55 " "
1 " " . 10 " "
Välismaale aastas 150 s.

Ilmub kord kuus.

Talitus ja toim.: Tallinn, Toompuiestee
17-a k. 13. Telefon 448-35.
Tellimisi võtavad vastu kõik haigekassad
ja postiasutused.
Üksiknumber 10 senti.

Kuulutuste hinnad:

1 lhk. kr. 20.—
1/2 " " 10.—
1/4—6.— ja 1/8 lhk. " 3.—
Teksti ees — 50% kallim

Arstid ja töökaitse järelevalve.

Dr. M. Püümeets.

Võime välja anda väga häid seadusi ja määrusi töökodade ja töötajate, nii tehniliste kui ka tervishoiuliste, kohta, kuid nad jäävad õhku rippuma, kui neid ei täideta. Harilikus elus katsuvad üksikud tööandjad ja osalt ka töövõtjad seadusi ja määrusi mitte täita, kui see neile toob isiklikku tulu ajutiseltki. Seepärast on igas kultuurriigis loodud organid, kes selle järele valvavad, et seadused ja määrused mitte paberile ei jääks, vaid ka elus teostamist leiaksid.

Üks esimestest riikidest, kes käitiste järelevalvet teostasid, oli Austria. 1786. a. anti välja rida seadusi, mis kitsendasid laste tööjõu tarvitamist ja liig noorte laste käitistesse tööle võtmist. Järelevalve pandi ringkonnaarstide peale. 19. sajandi algul täiendati seda seadust, mis andis arstidele suuremaid õigusi järelevalve alal. 1869. a. pandi maksma seadus, et järelevalve-organ peab olema täiesti iseseisev, seda täiendati 1876. kuni 1879. a. Kõik need täiendused ja uuendused koondati 1883. a. 17. juuni seadusse, mis kehtis kuni 1921. a., kus ta elunõudeile vastavalt muudeti.

Olgugi et Inglismaal tööstus võrreldes teiste riikidega arenes kõige varem, ei ilmunud seal töökaitse alal ühtki seadust enne 19. sajandi algust. Ainult suur surevus töölaliste keskel, eriti vabrikuis töötavate laste seas, kus see otse kohutavaks muutus, sundis valitsust töökaitsele rohkem tähelepanu pöörma. 1802. a. ilmus seadus, mille sihiks oli „hoida õpilaste ja teiste töölaliste kehalist tervist ja moraali, kes töötavad tekstiiltööstustes ja teistes ettevõtetes“. Selle seaduse täitmise järelevalve pandi kohalikud omavalitsused auametina kohtunike ja ka vaimulike peale. Kui nende arvates olud käitistes olid nii halvad, et soodustasid nakkushaiguste le-

vimist, siis võisid nad ettevõtja kulul ka arsti palgata, kes siis ettevõtjale ette kirjutas, mida ühel või teisel juhul peab tegema. Arusaadav, et niisugust seadust oli kerge rikkuda. Seda katsuti küll aastate jooksul parandada, kuid see ei annud suurt tagajärge enne kui järelevalve oli pandud sellekohaste ametnike peale, kes oma ülesandeid võisid täita täie jõuga.

1866. ja 1867. a. väljaantud „Sanitary Act'is“ leiab käsitamist ka töötervishoid, mille täitmist nõudsid vabrikuinspektorid. Selle seaduse asemel anti 1875. a. Rahva tervishoiu seadus, kus tervishoiunõudeile ettevõtteis pöördi suuremat tähelepanu. Viimane seadus kestis muutmata kuni 1891. aastani ja oli töötervishoiu seisukohalt võrdlemisi rahuldav, seepärast et vabrikuinspektoreil oli õigus seaduse alusel ettevõtjailt nõuda käitiste tervishoidliku seisukorra parandamist. 1891. a. seadusega pandi järelevalve käitiste üle uuesti kohalike võimude peale, kuna vabrikuinspektoreile jäi vaid „ülemjärelevalve“, mis neid tegelikult otsesest järelevalvest peaaegu välja tõrjus, nagu seda ettevõtjad soovisidki. See seisukord kestis kuni käesoleva sajandi alguseni, kus anti välja uus 1901. a. seadus, mis kestab kuni tänapäevani.

Prantsusmaal hakati tööolusid parandama veelgi hiljem kui Inglismaal. 1841. aastal anti välja esimene seadus töö kohta, kuid inspeksioonil ei olnud seal peaaegu veel mingisuguseid õigusi. 1848. a. võttis saadikute koda vastu seaduse, kus olid ette nähtud ka palgalised inspektorid, kelle ülesandeks oli eeskätt valvata käitistes töötavate laste üle. Järelevalvet kõvendati 1868. aastal sellekohase valitsuse dekreediga, kus kaevanduste inseneridele tehti kohuseks valvata selle järele, et mitte liig noori lapsi tööle ei võetaks.

1870. a. esitas valitsus senatile seaduse eel-nõu, kus oli ette nähtud 4 vanemat ja 16 noo-remat inspektorit. 1874. a. väljaantud seadus laste ja alaealiste tütarlaste töö kohta töös-tustes suurendas seaduse alla kuuluvate isi-kute arvu, suurendas lastekaitset tööstustes ja nägi ette parandusi tööliste elujärje ja ter-vised töstmiseks. Käitiste ja töö kohta käi-vaid seadusi muudeti ja täiendati 1892. a., 1893. a. ja 1898. a., mis andsid töö järeleval-vele järjest suuremaid õigusi.

Saksamaal organiseeriti töö järeleval-vet igas osariigis eraldi. Kõige ees sammus sel alal Preisimaa. 1824. a. kutsuti riigi sise-ministri juure kohalikud prefektid aru and-ma peamiselt vabrikuis töötavate laste üle. Sellele järgnes ettepanek asutada koha peal järelevalvekomisjonid, millest arenesid, välja vabrikute inspektorid, kelle ülesandeks oli pea-miselt valvata vabrikuis laste ja alaealiste töö järele. See järelevalve ei olnud rahul-dav. Ainult 1869. a. maksa pandud töös-tuse seaduses kõrvaldati vastavad puudused ja ta oli suureks edusammuks töö järelevalve alal mitte ükski Preisimaal, vaid kogu Saksa-maal, millele kaasa aitasid veel aastate jook-sul tehtud täiendused ja muudatused, mis läbi viidi tööliste esindajate nõudmisel.

Belgias hakati järelevalvet käitiste ja kaevanduste üle teostama 1810. a. alguses väga pealiskaudselt ja puudulikult. Kuninga käskkirjadega 1849. ja 1863. a. nõutakse, et tervishoiuvastastes ja hädaohtlikes töökoda-des võetaks tarvitusele abinõud, mis neid vääramähtusi kõrvaldavad nii ümbruskonna elanike kui ka tööliste eneste huvides. 1886. aasta käskkiri nõuab seda juba palju kate-goorilisemalt ja paneb järelevalve selle teos-tamise üle kohalikele administratiivvõimudele. 1888. a. seadusega määrati ametisse inspek-torid, kellele anti õigus nõuda ettevõtete omanikelt, et nad oma tervishoiuvastased ruumid korda seaksid. 1895. a. kuninga käskkiri nõuab töö järelevalve ümberkorraldamist ja süvendamist, andes sealjuures järelevalveor-gaanidele veel suuremaid õigusi.

Šveitsis pandi töö järelevalve seadus maksma 1815. a. Zürichi kantonis; kuid ta ei avaldanud suurt mõju ega kergendanud töö-liste seisukorda seepärast, et järelevalve õi-gused olid väga piiratud. Sellane seisukord kestis 1877. aastani, kus järelevalve seadus laiendati kõigi kantonite kohta ja anti suure-mad õigused järelevalveorganidele.

Hollandis võeti parlamendi poolt esi-mene töökaitse seadus vastu 1889. a., kus oli ette nähtud tööinspektorite ametisse seadmine. Seda seadust täiendati viimaks 1915. a., kus käsitleti töö tervishoiutingimusi töökodades, kutsuhaigusi ja nendest hoidumist.

Itaalias anti 1886. a. välja seadus, mis käsitles laste töökaitset vabrikuis; 1898. a. väljaantud seadus lahendab õnnetusjuhtumite küsimust, mis on saadud töö juures. 1912. a. anti välja seadus, kus on ette nähtud ka pal-galine vabikuinspektorite instituut.

Daanis seati töö järelevalve sisse juba 1832. a. ja täiendati seda seadust 1859. a.

Soomes anti esimene töökaitse seadus samal aastal kui Daaniski — 1832. a., täien-dati 1868. ja 1879. aastal.

Hispaanias hakati töökaitsega esimest korda tegelema 1873. a. ja Rootsis 1889. a.

Põhja-Ameerika riikidest pandi Pennsylvania osariigis kõige esiti maksuma töö järelevalve 1827. a., Massachu-setsis 1842. a., New Yorgis 1886. a. jne.

Kui töökaitse seaduste täitmise järelevalve usaldati alguses kohtunikele ja vaimulikele, siis hakati edaspidisel töökaitse arenemisel järelevalveametit panema rohkem asjatundjate peale, eriti veel siis, kui see muudeti maksu-liseks ametiks. Tehniline järelevalve pandi peamiselt inseneride peale. Kuid ajajooksul saadi aru, et sellest ükski on vähe, ja seepä-rast on hakatud igas kultuurriigis viimasel ajal ikka rohkem arste võtma tööinspeksiooni amctisse. Arstide ülesandeks on tervishoiu-lisele küljele rohkem rõhku panna, järele valvata, et töökojad praeguse aja tervishoiu nõu-deid täidaksid suuruse, valgustuse, puhtuse, soojuse jne. suhtes; kuid arsti-inspektori pea-järelevalveobjektiks on tööline ise ja tema mitmekesine kutsetöö nii töökodades kui ka kaevandustes. Arsti ülesandeks on muuseas valvata, kuidas üks või teine töö mõjub töö-lise tervisele, ja katsuda niisuguseid tingimusi luua või mõjutada, et neid loodaks, mis kutse-töö mõju töölistele vähendavad. Erilist tähelepanu peab arst-inspektor pöörma naiste, laste ja alaeal-iste tööle ja töötingimustele ja neile igapidi toeks olema, kus seda vaja läheb.

Kui tagasi vaadata töö järelevalve arene-misele, siis paistab silma, et arstid olid töö järelevalvega seotud kõige enne Inglismaal, kus nad tegutsesid 1831. a. peale kui tunnistuste väljaandjad vanaduse ja tervisliku sei-sundi kohta nende lastele ja alaealistele, kes ettevõteteisse tööle asusid.

Praegusel ajal on Inglismaal tervishoiuline töö järelevalve — peale arstide, tunnistuste väljaandjate — usaldatud 5 arsti-inspektorite kätte, kelledest üks on peainspektor. Neljast inspektorist on üks naine. Inspektorite ko-hale võetakse arste vaid vastava eelharidu-sga. Neljast inspektorist kaks asuvad Lon-donis, kolmas Glasgow's ja neljas Manches-teris.

Inspektorite-arstide ülesanded on samad mis teistelgi tööinspektoreil, kuid pealeselle: 1) nad kontrollivad arstitunnistuste väljaand-jate tööd, 2) erilise tähelepanu osaliseks saa-vad tervishoiuvastased ja tööliste tervisele hä-daohtlikud tööstused ja abinõude otsimine nende pahede kõrvaldamiseks, 3) valvavad, et seadusi, määrusi ja eeskirju, mis tervishoiu alal siseministri poolt välja antud, käitiste omanike poolt täidetakse, 4) kõigi asjaolude mitmekülgne uurimine, mis käitistes tööliste tervisele võivad kahju teha, ja uute ettepane-kute tegemine nende kõrvaldamiseks, 5) kont-roll esimese abi andmise üle käitistes jne. Inspektoritel-arstidel on õigus nagu teistelgi inspektoritel — ettevõtete omanikke, kes ei

täida kõiki kehtivaid ettevõtete kohta väljaantud määrusi, võtta kohtulikule vastutusele.

Arsttunnistuste väljaandjate arv on 1800 ümber. Nende ülesandeks on 14—16-aastaste laste tervisliku seisundi järelevalve, neile sellekohase tunnistuse väljaandmine ja ka kindlaksmääramine, missugust tööd võivad teha lapsed ja alaealised. Pealeselle on nad kohustatud perioodiliselt järele vaatama tervishoiuvastastes ja elule kardetavates ruumides töötavaid töölisi ja teatama vastavale keskvälisusele kõigist mürgitustest, õnnetusjuhtudest ja kutschaigustest.

Küsimused, mis tööga seotud ja mida on raske otsekohe lahendada arstidel-inspektoritel, leiavad lahendamist sellekohastes erikomisjonides, kus on võimalik iga töötervishoiuse puutuvat küsimust põhjalikult ja igaükselt kaaluda ja asjatundlikult otsust teha.

Saksamaal on tervishoiuline töö järelevalve organiseeritud peaaegu samadel alustel kui Inglismaal. Nii on näiteks Preisimaal viis arsti-inspektorit, kes alluvad otseselt sotsiaalministrile ja kellede asukohaks on Düsseldorf, Arnsterg, Wiesbaden, Erfurt ja Breslau. Nad on kohustatud osa võtma ja

kaasa töötama nende ringkondade tööstusnõukogudes, kus nad ametis on, ja vaadete lahkumiseku puhul ühe või teise tervishoiulise küsimuse kohta käitistes võivad nad ettekankeid teha ringkonna presidendile või otsekohe ministrile.

Pealeselle on arstide-inspektorite ülesandeks: 1) nõuandmine töötervishoiulistes küsimustes järelevalve ametnikele nii käitistes kui ka kaevandustes, 2) kõigi küsimuste uurimine, mis töötervishoiuga seotud, erilist rõhku pannes neile asjaoludele, mis aitavad vähendada kahjulikke mõjusid tööliste tervisele ja ära hoida kutschaigusi, 3) nad võtavad osa riigi või osariigi tervishoiu nõukogudest kui arstid-ekspertid töötervishoiu küsimustes, selgitavad töötervishoiu küsimusi tööliste seas ja on nõuandjaks paljudes teistes küsimustes, mis on seotud töötervishoiuga.

Ka teistes osariikides, samuti ka praeguses „kolmandas“ riigis on ametis inspektorid-arstid, kelle ülesanded enam-vähem ühtuvad ülesannetega Preisimaal.

Missugusel määral arstid-inspektorid võtavad osa tööinspektsioonist teistes kultuurriikides, sellest edaspidi.

Inimene, sõda ja gaas.

Arthur Kümmel, keemik.

Vaatamata sellele asjaolule, et möödunud maailmasõjas keemiline lahingurelv lahingugaasidena suuri ohvreid nõudis ja sõja lõpu poole lahingukäigu otsustandva faktorina hakkas mõjuma, pole meil siiski võimalik temast rääkida kui keemilisest sõjast selle sõna teaduslikus mõttes. 500.000 gaasisurnut ja haavatut olid vaid katsejäneseiks võrattu suures, olgugi julmas eksperimendis. Ja seda selle tõttu, et tol ajal puudus veel see, mis on möödapääsmatult hädavarviline insenerile, õpetlasele kui ka kindralile: kindel võimalus tagajärgede ettearvestamiseks.

Tol ajal toimus keemiline sõda käsikaudu kobamisega ja väga lihtsalt: suurtesse keemiliste tehaste ladudesse oli kuhjunud tööprotsessi kestusel suuri hulki mitmesuguseid mürgiseid aineid. Neid veeti väerinnale ja soodsal silmapilgul paisati neid vaenlasele näkku. Oli neil aineil mõningaid lootustandvaid tagajärgi ja nende massiline valmistamine võrdlemisi odav, hakati neid edasi valmistama ja kasutama, kui tagajärjed ei olnud rahuldavad, loobuti nendest ja asuti teisi proovima. On andmeid, mis kõnelevad, et on ära proovitud sõja jooksul ligi 3000 mitmesugust märkühendit. Siis polnud võimalik ette arvestada, ette näha, kui on ilmastik nii- ja niisugune, maastik nii- ja niisugune, lahinggaaside hulk nii ja nii suur, siis hakkub vastaspoolel nii ja nii palju.

Edasi olid tol ajal lahinggaaside kasutamise viisid ja aparaadid võrdlemisi primitiivsed. Kuid siiski viimasel sõja-aastal on juba märgata nii suurt tehnilist ja faktilist

edu, mis lubab oletada, et kui Saksamaa poleks 1918. a. sügisel tingimusteta kapituleerunud, siis 1919. a. oleksime igatahes olnud suure ja võimsa keemilise võitluse pealtvaatajaks. Igal juhul olid ka sõja viimsete kuude avamänguks tuleviku keemilisele sõjale. Mililine on selle tulevikusõja iseloom, seda näitab Abessiinia traagiline saatus. Kuid ka see on vaid avamäng, sest Itaalia puudus loomulikult huvi võitluses kaitsetu vastasega paljastada enneaegu oma uute lahinggaaside saladusi ja nende kasutamise viise avalikkuse ette tuua. Tulevikusõjas, kus suured rahvad otsustavaks löögiks vaba ruumi pärast päikese all rinnutsi kokku lähevad, seal juba paisatakse see uus ja saladuslik kaart mängu.

See asjaolu, et uue aja keemiline sõda algas 22. aprillil 1915. a. Lääneväerinnal Langemarcki ja Bichotte külade vahel kuuekilomeetrilisel rindel raske, rohekaskollase ja äärmiselt mürgise gaasiga, nimelt klooriga, andis kogu ettevõttele oma nime. Siit peale räägitakse nii argipäevä elus kui ka kirjanduses gaasisõjast, gaasikaitsest, gaasihädaohust, üldse sõjagaasidest. Tegelikult polnud aga kloorile järgnevad lahinggaasid või keemilised võitlusvahendid enam gaasid nende füüsilises mõttes, vaid oma enamikus kas vedelad või sootu kõvad ained — loomulikult normaalse välistemperatuuri juures. Kuid neile kõigile on omane kergesti gaasiks või uduks või tolmuks muutuda. Ei toimu see lahingus küllalt kiiresti, siis võetakse abiks mitmed seadeldised ja soojuse energia. Alles gaasiudu või tolmukujul

omavad need keemilised võitlusühendid, mis oma iseloomult on õigupoolest äärmiselt keerulise ehitusega süsivesinikud, oma maksimaalse lahingueffekti ja löögijõu.

Lahingus ja lahinguvälja oludes õppis sõdur neid aineid gaasiks, udustatud või tolmuks muudetud olekus omaenese nahal vahetumalt tundma. Ta nägi vaid gaasi, gaasi- ja udupilve, ja selle purustavat ja hingeliselt vapustavat mõju omaenese ja teiste organismil. Tal ei läinud korda teada saada, missugune on nende julmade ja kardetavate ainete esialgne, normaalne olek, kas see on gaas, udu, vedelik või koguni kõva aine. Ei. Sõdur nägi, tundis vaid õhus hõljuvat gaasi-udu ja tolmupilve, ja ta teadvusse sisenes vääramatu pilt gaasisõjast ja gaasivõitlusest. Sõdurimassist kandus see üle ajakirjandusse ja sealt siis ka kirjandusse. Õigem oleks rääkida „keemilisest võitlusvahendeist“ (Chemischen Kampfstoffe, bojevõje otravljajuštšije veštšestva).

Nagu eelpool tähendasime, oli maailmasõja keemiline sõda teatavas mõttes eksperiment. Tuhandeist äraproovitud ühendeist jäi järele vaid mõnikümmend. Viimase aastakümne jooksul on seegi arv langenud kümnele, millised, olgugi suurte puudustega, siiski enam-vähem rahuldavad ühelt poolt väerinna lahingunõudeid, teiselt poolt majandustehnilisi tingimusi, s. o. on massiliselt valmistatavad, võrdlemisi odavad ja nende tootematerjaal on koha peal saadav. Ka nende transport pole üleliia keeruline.

Maailmasõjast peale on kõik rahvad ja riigid kogu jõuga asunud uurima gaasisõja võimalusi nii uute lahingugaaside leitudamisest vallas kui ka nende lahinguvõimude täiendamises. Teated nende tööde üle on äärmiselt katkendlikud. Lahingugaasidel on see omandus, et nende uurimise tööd ja katsetamised võiakse koondada kitsaste laboratooriumide seinte vahele, kus vaid vähesed võivad nendega kursis olla. Just see müstiline salapärasus on selleks psühholoogiliseks faktoriks, mis kaasaja ülipingutatud „ei sõja ega rahu“ õhkkonnas hirmu- ja õudusepilte esile manab. Nii ilmub aegajalt suurte välisajalehtede veergudel teateid ennenägematu tugevate hävitusvõimeliste lahingugaaside leituduste üle, mis isegi sajakordselt pidavat oma jõu suhtes ületama kõiki tänini tuntud lahingugaase.

Nii teatas „Pariser Tageblatt“ 1935. a. sügisel, et real saksa keemikuil olevat õnnestunud leiutada uut ülimalt mürgist lahingugaasi, mis oma hävitavalt jõult ületab kõik senised tuntud lahingugaasid. Tehtud katsed olevat annud seesuguseid tulemusi, et on koha astunud nende massilisele valmistamisele. Veel teatatakse samast allikast, et see uus gaas olevat juba suutnud pärida nelja inimese elu. Tema ohvriks olevat langenud saksa keemik Pschorr, professor Obermiller, dr. Erich ja professor Scharschnitt. Kuipalju see ajalehe teade tööle vastab, on küsitav. Samasuguseid teateid tuleb aegajalt Inglismaalt, Prantsusmaalt ja Ameerikast. Kõikides neis teateis, ütleb ameerika eriteadlane

kindral Brigham ameerika ajakirjas „Chemical Warfare“ 1935. a., on kübeke tõtt, aga just kübeke, ja seda selle tõttu, et ühe uue mürgise keemilise aine koostamise protsessist laboratooriumis ta otsese lahingkasutamiseni välisolukorras, siis ta sõjamajandustehnilise valmistamiseni ja transpordini lahinguväljani on määratu suur vahemaa. Oletame, näiteks, et laboratooriumis on õnnestunud mõnesuguste ainete omavaheliste protsesside tagajärjel koostada mõnd eriti tugevajõulist lahingugaasi, siis tekib kohe küsimus, kuidas on lood selle keemilise ühendiga lagedal maastikul, kas ta kannatab ilmastiku muutuvaid tingimusi, kas rahuldab ta sõjateaduse poolt ettekirjutatud võitlusviise ja sihte, kas ta ei mõju purustavalt keeruliste sõjamasinate ja pommide osadele ja kuidas on lood tema transpordiga ja laoosiuga. Kui need küsimused on omavahel rahuldatud, siis tuleb veel lahendada terve rida majandus-tehnilisi küsimusi. Mis maksab ta produtseerimine, kuigi sõja ajal sellest paberiraha juuretrükkimisega võib üle saada, on teine kaaluv küsimus. Kas pole selle uue keemilise võitlusvahendi valmistusprotsess liiaks keeruline ja aegaviitev tema massiliseks tootmiseks ja kas ta tooraineid on koha pealt küllaldaselt saada? Kui aga tulla võitluseväljale uue aine liig väheste hulkadega, siis patustatakse esijoones keemilise sõja massiseaduse vastu, korratatakse sakslaste suuri eksimusi maailmasõjas. Olgu ajutiselt saavutatud efektid kui suured tahes, sõja lõppsihi suhtes on ja jäävad nad vaid ajutisiks vahejuhtumeiks. Nagu tähendasime, toimuvad kõik tööd võimsaimate lahingugaaside otsimise vallas kõikjal suure saladuskatete all. Vaid Nõukogude Venemaa ja Põhja-Ameerika Ühendriikide eriajakirjanduse veergudel on nende olemasolust märgata katkendlike vihjeid. Allpool näitame, milliste raskustega tuleb uute sõjagaaside koostamisel kokku pörgata.

Lahingugaasideks või keemilisiks võitlusühendeiks nimetatakse sõjakeemilises mõttes niisuguseid keemilisi ühendeid, mille toksikoloogilised omadused võivad lahinguolukorras kas jäävalt või ajutiselt kaitseta inimese rivist välja lüüa. Igal juhul aga võivad nad organismile nii mõjuda, et inimene on sunnitud teatavaid kaitsevahendeid tarvitusele võtma. Viimaste tarvitusele võtmine aga alandab kõrgeimal määral ta liiklemis-, lahingu- ja maastikul orienteerumise võimeid. Üks tähtsaimaid tingimusi lahingugaasile on ta kontsentratsiooni astme suurus. Kontsentratsiooniks nimetatakse seda lahingugaasi hulka ühes liitris või ühes kantmeetris õhus, mis meie organismis kutsub esile teatava füsioloogilise efekti. Lahinguvälja oludes tuleb tegemist teha kolme lahingugaasi kontsentratsiooni astmega.

Minimaalseks kontsentratsiooniks nimetatakse kõige väiksemat lahingugaasi hulka õhus, mida on võimalik meie meelte või teatavate keemiliste ühendite, n.-n. indikaatorite, avastajate, abil õhus avastada. Peab ütlema, et meie organismi meelte tundlikkus on äärmiselt terav. Kuid ta nürineb pea, kui inimene püsib pikemat aega gaasi

õhkkonnas. Nii avastavad meie silmad tuntud pisargaasi, kui üks osa gaasi tuleb 10.000.000 osa õhu peale või kui teda on 0,1 grammi ühes kantmeetris õhus. Üperiiit, diechlor-di-aethyl-sulfid, aevastusgaas, diphenyl-chlorarsin, on tunduv, kui teda on 1 osa 10.000.000 osa õhu peale.

Lahingkontsentratsiooniks nimetatakse sellast mürggaasi hulka õhus, mis juba lühima aja jooksul kutsub meie organismis esile nii raskeid muutusi, mis isegi surmaga, igal juhul aga tõsiste komplikatsioonidega võivad lõppeda. Lahingkontsentratsioon algab inimesel organismi väljakannatamise piirist. Inglise andmeil avaldab kloor, kui teda on 1—2 milligr. kantmeetris, rasket kopsude vigastamise võimet, fosgeen, kui teda on õhus 1 : 50.000, broommatsetoon 1 : 10.000. Üperiiit avaldab rasket mõju silmadele, kui teda on õhus 1 : 1.000.000. Pisargaaside suhtes annavad Ameerika andmed järgmise väljakannatavuse piiri:

Broombenzyl-tsüaniid, $C_2H_5 \cdot CHBr$ (CN).
0,003 milligr./1 liitris.

Broommatsetoon 0,0015 milligr./1 liitris.

Xylybromiid 0,004 milligr./1 liitris.

Klooratsetoon 0,018 milligr./1 liitr.

Kloorpikriin 0,019 milligr./1 liitr. õhus.

Maksimaalseks kontsentratsiooniks nimetatakse sellast lahinggaaside hulka õhus, mida lahinguvälja õhk antud ilmastiku temperatuuri juures üldse eneses võib sisaldada. Maksimaalne kontsentratsioon suureneb temperatuuri tõusuga ja langeb selle langusega. Seepärast on suvel lahinggaasi enam õhus kui talvel. Maksimaalse kontsentratsiooni juures on õhk küllastatud lahinggaasidest. Kui lahinggaasi maksimaalne kontsentratsioon on küllalt suur, siis võib ta kergesti tõusta lahingkontsentratsioonini, on aga maksimaalne kontsentratsioon teatud temperatuuri juures, nagu talvel, liiga madal, siis tuleb, et lahingkontsentratsiooni saavutada, ainult kunstlikul teel, kas plahvatuse jõu või soojust energia teel, suured.

Sotsiaalkindlustus ja Eesti Arstide Koda.

L. Johanson.

Sotsiaalkindlustuse tarvilisust on tunnustanud kõik kultuurriigid. Sotsiaalkindlustuse ulatus laieneb pidevalt. Mitte ainult Euroopas, vaid ka Ameerikas, isegi Aafrikas ja Aasias toob iga aasta uusi seadusi, millega kindlustatakse töövõtjaid haiguse, õnnetuse, vanaduse ja töövõimetuse vastu. Sotsiaalkindlustuse areng on paratamatu.

Riikide valitsused, kes tahavad oma rahva tervishoiuolusid parandada, oma kodanike töövõimet säilitada, sotsiaalset viletsust vähendada, peavad selleks vastavad vahendid käsitusele võtma, peavad arstiabi rahvale kättesaadavaks tegema ja oma korraldustega haigetele, vanadele, töövõimetele ja väetitele võimaldama eluüldpidamist.

Sotsiaalkindlustus on ala, mis just arstide poolt peaks väärilist hindamist leidma. Sellest on vähe, kui haigekassade teenistusse on rakendatud tarviline osa arste. Sotsiaalkindlustuse küsimus peaks ise köitma arste, et nad asuksid otsima teid, kuidas seda küsimust otstarbekamalt lahendada. Peab tunnustama, et paljud arstid ongi sotsiaalkindlustuse tarvilisust mitte ainult tunnustanud, vaid ka püüdnud sotsiaalkindlustust arendada. Kuid on leidunud ka arste, kes väga teravalt ja hoolimatult on püüdnud sotsiaalkindlustust maha teha.

On küllalt neidki arste, kes näevad, näiteks, haiguskindlustuses oma tulude vähendamise põhjust. Seda ekslikult, sest haiguskindlustus võimaldab arstiabi ka neile, kes sellest midu ilma jääksid.

Eestis kehtival haiguskindlustusel on tänavu kaks tähtpäeva: 23. juunil täitub 25 aastat sellest, kui anti Vene haigus- ja õnnetuskindlustuse seadused, 25. juulil täitub 20 aastat sellest, kui anti haigekassadele oma-

valitsus, mis on säilinud tänapäevani. Hoolimata sellest, et haigekassad on seni oma ülesandeid täitnud võimaluste piirides ja hoolimata rasketest aegadest päris hästi, on just tänavu oodata haigekassade reformi, mis küll vahest laiendab märksa haiguskindlustuse ulatust, kuid asendab 20 aastat kestnud haigekassade omavalitsuse mingi teise valitsemisviisiga, nagu võib järeldada neist seisukohtadest, mida on avaldanud Kaubandus-tööstuskoda, Arstide Koda ja Rohuteadlaste Koda.

Arstide Koja seisukohad on avaldatud „Eesti Arstis“ nr. 12 — 1936. a. Arstide Koja teadete all. Lugesed neid seisukohti, peab kahjatsusega tunnustama, et Eesti Arstide Koja seisukohtade elluviimine ei sünni sotsiaalkindlustuse ja töövõtjate tervishoiu huvides, vaid siin on tehtud otsuseid, mis taotleavad otse vastupidiseid sihte.

Vaatleme Arstide Koja seisukohti üksikult, punktide järgi.

Arstide Koda nõuab et:

1) haiguskindlustuse korraldus peab ulatuma vaid majanduslikult nõrgematele kodanikekihtidele, s. o. isikuile, kes ise ei ole suutelised haiguse korral endile võimaldama arstiabi omal kulul. Meie töötasude taset ja elatismiinimumi silmas pidades, Eestis sundusliku haiguskindlustuse alla peavad kuuluma isikud kuni 140-kroonilise kuupalgaga, missugusele määrale lisandub Kr. 20.— igalt lapselt, kusjuures sundkindlustusele alluvate isikute sissetuleku ülem-

määraks igal juhul oleks Kr. 200.— suurune kuupalk.

Praegu säärast ülemmäära ei ole, ja täiesti põhjendatult: Arstide Koda vahetab sotsiaalkindlustuse ära vaeste-hoolekande-seadusega ja tahab tööliste ja teenijate loomulikke õigusi piirata „majanduslikult nõrgemate kodanike kihtidega“. Nii jõuaksime küll sotsiaalkindlustusega tagasi — vaeste seadusteni ja kui Arstide Koja seisukohti tunnustata õigeks tööliste kindlustamise alal, siis muidugi ka pensioniseaduste suhtes. Vaevalt aga seda veel kunagi tehakse: pensionile on igal teenijal, Eestis riigi- ja omavalitsuse-teenijal ja riigi-töölisel, õigus, kui ta on teatud arvu aastaid pensioniõiguslikus ametis teeninud ja teatud vanadusse jõudnud, või ka varem, kui ta jääb töövõimetuks. Pensioniseadus on maksev ka — omavalitsuste, Eesti Punase Risti ja riigiteenistuses seisvate arstide kohta, kelle „majanduslik nõrkus“ ületab 140 krooni kuus.

Eesti Arstide Koja seisukoht siin on ebaõige ega vasta sotsiaalkindlustuse põhimõttele. Nähtavasti on siin jällegi lähtunud vaid arstikonna ainelistest huvide seisukohast.

Arstide Koda ütleb:

2) et ei osutu otstarbekaks säärane territoriaalsete kindlustuskassade süsteem, mis näeb ette igas ringkonnas vaid ühe kassa ja ei võimalda tegutseda kassadel üksikute suuremate ettevõtete juures. Sellekoheselt tuleb võimaldada asutada resp. jätta edasi tegutsema kassasid üksikute ettevõtete ja ka kutsealaliste koonduste juures, kui on eeldusi, et need kassad võivad olla elujõulised.

Milleks küll Arstide Koda hakkab nõudma uusi vabriku ja isegi kutsealaliste koonduste kassasid, selleks ei tooda mingeid põhjendusi.

Seniste vabriku haigekassade edasi tegutsemiseks on lubadus antud, seega see küsimus otsustatud.

Senistest vabriku haigekassadest on suuremad ja elujõulisemad, nimelt Narva tekstiilvabrikute haigekassad, juba ise avaldanud soovi liitumiseks, et nii luua Narva ühine tekstiiltööstuste haigekassa.

Ka teised praegu tegutsevad vabrikuhaigekassad jääksid elujõulistena püsima.

Tallinnas asutati omal ajal just vabriku kassade enese algatusel — ühishaigekassa.

Kui haiguskindlustuse ulatust laiendatakse, siis osutub paratamatuks, et näiteks põlevkivitööstuse haigekassa või haigekassade alla arvatakse ka selle ringkonna teised käitised.

Uute ettevõtete haigekassade asutamine oleks vaid killustamine, tõstaks valitsemise kulusid, ega annaks kassaosalistele mingeid paremusi.

Täiesti võimatu on Eesti oludes kutsealaliste koonduste haigekassadel tegutsemine. Ühemiljonilise rahvaarvu juures, pealegi kui see elab hõredalt, ei ole mõeldavad elujõulised kutsealaliste koonduste haigekassad.

Arstide Koda tahab:

3) et kindlustatuile arstiabi sammete võimaldamine peab toimuma ühtlasel alusel ja rahaliste sammete andmine — vastavalt tegelikule töötasule.

Siit tuleb nii aru saada, et arstiabinormid olgu üle riigi ühesugused. Praegu määravad neid haigekassad eraldi: Muide, alused ja piirid on seadusega andnud kõigile ühtlased. Selle nõudmise teostamine oleks võimalik ainult siis, kui ravivõimalused ja tervishoiuolud üle riigi oleksid ühtlased ning haigekassade tulud ei oleks maksu suurusega piiratud. Kui tulevad ringkonna-, uued vabrikute, kutsealaliste koonduste ja teised piisiva värdjaskassad, ei siis küll ole võimalik arstiabi tegelikke norme üle riigi ühtlustada.

Rahaliste sammete andmine sünnib ka praegu vastavalt töötasule.

Arstide Koda nõuab,

4) et kindlustatute vastutustunde arendamiseks seadus peab nägema ette kindlustatu enda osavõttu ravimis- ja arstirohtude kulude kandmisest minimaalses, kuid seadusega määratud proportsioonis.

Arstide Koda tahab siin taotella pedagoogilisi eesmärgi — kasvatada tööliste keskel vastutustunnet, kuid tal oleks tulnud lähtuda — rahva tervishoiu huvide seisukohalt. Seni ei ole andmeid, et kindlustatute keskel vastutustunne väike oleks: kui üksikud liialdavad arstiabi, siis väga palju viivitavad arsti poole pöördumisega. Kui töölised, kes haigekassamaksu tasuvad, peale selle veel peavad ravimis- ja arstirohtude kulude kandmisest osa võtma, siis pidurdab see küll arsti poole pöördumist, kuid ei tule mitte alati kasuks tööliste tervisele. Liialdamisi arstiabi tarvitamises on ju haigekassa praktikas ette tulnud, kuid — need on siiski üksiknähtused, mis ei pruugiks veel Arstide Koda häirida.

Arstiabi oli tööstustöölisile seni maksuta, ka enne haigekassasid. Kui nüüd, kus haigekassamaksu tõstetakse, arstiabi ja rohte haigetele hakatakse maksustama, siis on see halvaks ja õigustamata pöördeks sotsiaalkindlustuses.

Arstide Koda tahab, et

5) kindlustatute huvides neile seadusega tuleb tagada vaba arstivaliku õigus, mida tuleb pidada haiguskindlustuse eduka funktsioneerimise oluliseks põhialuseks.

Vaba arstivalikut ei saa seadusega tagada juba seepärast, et see 6¼%-lise maksu juures ei ole teostatav.

Arstide Koja poolt soovitatud kääbuskassades ei ole vaba arstivaliku õigus üldse mõeldav.

6) Et kindlustatuile arstiabiandmise tingimused peavad olema ühtlaselt mää-

ratud kindlaks tsentraalselt mõlema asjaosalise — kindlustuskassade ja arstkonna — keskkoonduste poolt üleriikliku üldlepingu näol — on nõudmine, mille täitmine sõltub haigekassa tuludest.

Selle nõudmise on Arstide Koda asetanud jällegi arstide puhtmajanduslikes huvides, kuid säärase nõudmisega esinemist tuleb kutseesindusele loomulikuks pidada. Ka töölised nõuavad üleriiklikke kollektiivlepinguid, kahjuks seni tagajärgedeta. Arstide suhtes näeks nende koda kategoorilist üleriiklike lepingute sundust.

Selle täienduseks on punkt

7) et üleriikliku üldlepingu alusel arstiabiandmise kohaliku korraldust peab määratama iga kindlustuskassa ja kohaliku arstideseltsi või arstkonnakogu vahel sõlmitud kohaliku lepinguga, ja

8) et kohaliku lepinguga ühinemiseks peab jääma õigus igale arstile, kes avaldab nõusoleku kassaliikmete abistamiseks lepingus ettenähtud tingimustel;

9) et arstiabi andmise alal võimalikke vaidlusi ja tüliküsimusi peab lahendama asjaosaliste poolte — kassade ja arstkonna esinduste vahel erilises vahenduskomisjonis, mille esimeheks on kohaliku kindlustusameti esimees.

Põhimõtteliselt ei saa nende kutsehuvide kaitsmise nõudmist vastu vaielda, kuid nende teostamisel on vististi ülesaanata raskusi ees.

Eraettevõtjate ja majaomanike huvide kaitset tahavad sisaldada nõudmised,

10) et seaduses tuleb otseselt väljendada keeld kindlustuskassade summade kasutamiseks muil otstarbeil kui ainult kassade otseste ülesannete täitmiseks; sellekohaselt kassadele kindlustussummade mahutamine kinnisvaradesse ja ettevõtteisse ei saa olla lubatav ja

11) et haiglate, raviasutuste ja apteekide soetamist tuleb võimaldada vaid äärmise vajaduse korral, kui kohapeal puuduvad riiklikud või omavalitsuste haiglad ja raviasutused või vabamüügiapteegid.

Säärane nõudmine on suur arusaamatus Arstide Koja poolt. Haigekassade senised kinnisvara omandamised on olnud neile kasulikud ja tarvilised. Et nii suurel ja tähtsal käitsel, nagu seda on haigekassa, oma asutuste paigutamiseks ka kinnisvara tuleb omandada, peaks olema selge igale otsekoheselt mõtlejale. Haigekassade asutuste ruumide kohta on erinõudmised, seepärast

on nende valik ka väike. Kinnisvara omandamine aitab vähendada valitsemiskulusid ja jätab enam summased haigekassa otsesteks ülesanneteks, see on — ravi korraldamiseks ja abistamiseks. Ei ole tõesti mingit mõistlikku põhjust selleks, et haigekassadele keelduda kinnisvara omandamist. Veel sõgedam on nõudmine, et kindlustuskassad ei tohi avada haiglad, raviasutusi ja apteeke, mis neile oma ülesannete teostamiseks tarvilised. Kindlustuskassal tuleb seda kindlasti teha, tal peavad olema oma haiglad, raviasutused, apteegid ja kõik teised asutused, mis tal ülesannete täitmiseks vajalised. Siin keeluga hakata soodustama eraettevõtteid, mille asutamine on sündinud puhtärilisel kaalutlusil, ei ole õige ega eetilise.

Ka mujal maailmas on kindlustusasutustel omad haiglad, apteegid jne. — siin tulla nüüd näputäie üksikinimeste huvides kindlustuskassadelt nende loomulikke õigusi ära võtma, on — väga erapoolne ja ülekohtune. Meie eelistame ühistegevust, ei taha soodustada võrtspoodlikku üksikisiku eraomanduse ideoloogiat.

Ei ole ka Eestis seni haiglate, raviasutuste ja apteekide üleüllust olnud. Ka pealinnas ei suuda keskhaigla mahutada kõiki haigeid, isegi mitte sünitajaid, kuigi kõneldakse „tühjadest hällidest“.

Lastehaiglat pole pealinnas veel üldse.

Tarviline oleks ka erihaigla õnnetuste läbi vigastatud tööliste ravimiseks, kus siis arstid saaksid tarvilisi kogemusi ja suudaksid töötada tagajärjekamalt.

Arstide Koda seisukohad kindlustuskassade juhtimise kohta on äärmiselt reaktiivsed, mõjutatud neist ajutistest vooludest, mis tahavad igal pool näha autoritaarset ja korporatiivset juhtimist. Kuid need voolud on juba haihtumas ja uuesti pääsevad maksvusele demokraatlikud põhimõtted.

Arstide Koda lausub:

12) et kindlustuskassade juhtimine tuleb seada stabiilsele alusele ja juhtijaiks määrata mitmekülgsed ning asjatundlikud organid — täiesti õige põhimõte, kuid Arstide Koda tahab, et selleks

a) kassade volikogud tuleb jätta kassa juure vaid kindlustatule esinduskogudeks, kes otsustamisvõimet omavad vaid oma esindajate kaudu kassa juhtivais organides, täiskoguna avaldades vaid seisukohti ja soovivaldusi küsimusis, mis neile esitatakse juhtivate organide poolt;

b) kassa tehniliseks juhtijaks peab olema kassa juhatuses esimees, kes oleks määratav ja vabastatav sotsiaalministri poolt;

d) kassa juhatuses, lisaks kindlustatuile ja tööandjaile, peab olema

esindatud arstkond, rohuteadlaskond ja kohalik omavalitsus;

c) kassa sisemisis korraldusis otsustamine tuleb anda eriorgaanile, mis moodustub kassa juhatuses ja revisjonikomisjonist.

Need seisukohad on absoluutselt vastuvõetavad.

Kindlustuskassades tuleb säilitada kassaosaliste omavalitsus, volikogu kui otsustav organ ja valitud juhatus peavad jääma. Kõikvõimsa juhatuse esimehe ametissepanek ei ole millegagi põhjendatud.

Seda valitsemisviisi, mida Arstide Koda soovib kindlustuskassadele, ei ole seni teostatud ega proovitud isegi mitte Arstide Kojas ega arstide organisatsioonides. Käies kõrgete eeskujude järgi tuleks Arstide Kojal seda führentumi-pisikut proovida enne enese juures, kui soovitada kindlustuskassadele.

Kindlustuskassadest ei tarvitse teha mingi antidemokraatliku valitsemisviisi katsejärest.

Arstide Kojale ligilähedased on ka Rohuteadlaste Kojas soovid, mis on avaldatud „Pharmacias“ nr. 12 — 1936:

1) et kavas tähendatud arstiabi täienda-

taks igas paragraafis, kus arstiabi all ka rohuabi on mõeldud sõnaga „rohuabi“, s. o. „arsti- ja rohuabi“; 2) et rohuabi andmiseks oleks õigustatud kõik kindlustuskassa piirkonnas asuvad vabamüügi-apteegid; 3) kindlustuskassade apteekide ja kindlustuskassade liidu „suuremate apteekide“ asutamine seadusest maha kustutataks, kuna rohuabi andmiseks rahvale on juba apteekide võrk olemas; 4) ka kinniste apteekide asutamine peab olema keeldud; 5) kindlustuskassade volikogus peaks olema ka tööandjate esindajaid, samuti arstide ja rohuteadlaste koja esindajaid; 6) kindlustuskassade juhatuses peaksid tööandjad olema ühevõrra esindatud; 7) kindlustuskassade revisjonikomisjonides võiksid töövõtjad ühevõrra esindatud olla tööandjateks; 8) apteegi personali haiguskindlustust peaks võimaldatama korraldada väljaspool üldist haiguskindlustust, nagu on juba reale kutsetele seaduse kavas erandid tehtud.

Meil on väga kahju, et Arstide Koda ja ka Rohuteadlaste Koda on avaldanud seisukohti, millega ei saa Eesti töövõtjad, kes oma õigustest teadlikud on, kunagi leppida, seisukohti, millest osa on täiesti võõrad rahva tervishoiu huvidele, ega taotele neid kõrgeid sihte, mille teenistuses muidu arstkond on.

Rahvusvaheline Töübüroo ja sotsiaalkindlustus.

L. Metslang.

Genfis asuv Rahvusvaheline Töübüroo, mis kutsuti ellu 1919. a., on aidanud tõhusalt kaasa ka sotsiaalkindlustuse arengule kogu maailmas. Hiljuti ilmunud raamatus „Rahvusvaheline tööorganisatsioon ja sotsiaalkindlustus“¹⁾ antakse pikem ülevaade sellest, mida büroo on teinud 15 aasta jooksul sotsiaalkindlustuse eduks.

Rahvusvahelises Töübüros tegutseb eriline sotsiaalkindlustuse osakond, mille vastutavateks tööjõududeks on 10 parimat eriteadlast. Selle osakonna poolt kogutakse kogu maailmast andmeid sotsiaalkindlustuse kohta. Laiast maailmast koondub siia vastavaid seadusi, määrusi, eelnõusid, aruandeid, trükinguid jne. 1936. a. kehtis maailmas 400 sotsiaalkindlustuse seadust.

¹⁾ „Die Internationale Arbeitsorganisation und die Sozialversicherung“, Genf, 1936, 230 lhk., hind ca Ekr. 4.— Seda raamatut võib soovitada igale haigekassa tégelasele, eeskätt on see aga vajaline haigekassade juhtivale ametnikule. Raamat on ilmunud saksa, inglise ja prantsuse keeles. Tellimisaadress: Internationales Arbeitsamt. Genf.

Büroo jälgib pidevalt nende arengut. Kogutud andmete alusel avaldab büroo uurimusi ja ülevaateid sotsiaalkindlustusest, koostab nõukogu ja igasuguste töökonverentside jaoks aruandeid ja teostab ka nõuannet.

1922. a. moodustati sotsiaalkindlustuse osakonna juure sotsiaalkindlustuse rahvusvaheline asjatundjate nõukogu, mille ülesandeks on tähtsamates küsimustes seisukoht võtta. Nõukogusse kuulub 35 riigist 100 liiget, kes on vastavate riigiasutuste kõrgemad ametnikud ja sotsiaalkindlustuskassade juhtivad tégelased. 20 asjatundjat on sotsiaalkindlustuse üldküsimuste, 23 õnnetusjuhtude, 19 haiguskindlustuse ja 19 vanaduse ja töövõimetus kindlustuse alalt. Pealeselle on veel 10 sotsiaalkindlustuse matemaatikut ja 10 arsti-eriteadjat.

Asjatundjate nõukogu liikmed avaldavad büroo poolt ülesseatud küsimuste kohta oma arvamusid peamiselt kirjallikult. Vahetevahel peetakse ka asjatundjate gruppide nõupidamisi, 3—4

päevase kestusega. Viimati peeti sellaseid nõupidamisi 1934. a., kus seati üles põhimõtteid haigekassade majapidamise ja ravikorralduse kohta.

1920. a. alates sotsiaalkindlustuse osakond avaldab üksikvihkudena tähtsamaid sotsiaalkindlustuse seadusi saksa, prantsuse ja inglise keeles. Pealeselle iga aasta kohta avaldatakse kõik sotsiaalkindlustuse alal ilmunud seadused ja määrused koos ühes köites.

Büroo poolt väljaantavas nädala-ajakirjas „Informations sociales“, mis ilmub prantsuse ja inglise keeles, avaldatakse ka kogu maailmast laialdast jooksvat informatsiooni sotsiaalkindlustusest.

Samuti avaldatakse sotsiaalkindlustusest informatsiooni büroo kuukirjas „Rahvusvaheline Töö-ringvaade“, kus ilmub ka põhjalikke kirjutusi eriteadajailt. See ajakiri ilmub mitmes keeles.

Iga aasta antakse välja inglise, prantsuse, saksa ja hispaania keeles „Rahvusvaheline sotsiaalpoliitika aastaraamat“, milles sotsiaalkindlustuse küsimustele on pühendatud suurt tähelepanu. Selles aastaraamatus tuuakse üksikasjaline ülevaade sotsiaalkindlustuse arengust kogu maailma kohta. Aastaraamatu sotsiaalkindlustuse peatükk antakse välja veel eraldi eritrukis, et seda oleks kergem levitada.

Töübüroo on avaldanud sotsiaalkindlustuse kohta rea uurimusi ja aruandeid-ülevaateid. Nimetame siinkohal mõned tähtsamad.

Sotsiaalkindlustuse peaprobleemid (1925. a., 160 lhk.; ilmunud saksa, prantsuse ja inglise keeles).

Õnnetusjuhtude vastu kindlustamine. Ülevaade 50 riigi maksvaist seadusist ja määrusist (1925. a., 777 lhk.; ilmunud saksa, prantsuse ja inglise keeles).

Haiguskindlustus. (1927. a., 171 lhk.; ilmunud kolmes keeles).

Sundhaiguskindlustus. (1927. a., 892 lhk.; ilmunud kolmes keeles). Siin on antud üksikasjaline ülevaade kõigi riikide sundhaiguskindlustuse seadustest ja määrustest ning sellest, milliseid tulemusi kusagil on saavutatud. On esitatud ka rida põ-

himõttelisi seisukohti haiguskindlustuse kohta.

Vabatahtlik haiguskindlustus (1927. a., 504 lhk.; ilmunud prantsuse ja inglise keeles).

Töövõimetus, vanaduse ja järelejäänute kindlustus (1933. a., 790 lhk.; ilmunud saksa, prantsuse ja inglise keeles).

Sotsiaalkeelud (1933. a., 724 lhk.; ilmunud prantsuse ja inglise keeles). Siin on esitatud sotsiaalkeelude kohta andmeid 24 riigist. Raamatu koostamiseks töötati läbi 400 seadust ja määrust ning 500 statistilist ülevaadet.

Töübüroo sotsiaalkindlustuse osakond annab pidevalt selgitavaid ja nõuandvaid vastuseid mitmesugustele küsimustele, mis esitatakse sotsiaalkindlustuse kohta riigiasutuste, sotsiaalkindlustuse asutuste keskorganisatsioonide, tööliste ja tööandjate kutseorganisatsioonide, parlamentide liikmete, ülikoolide jne. poolt. 1924. a. — 1935. a. on antud vastuseid 1200 mitmesugusele küsimusele, mis on tulnud 50 riigist. Kõik vastused koostatakse suurima täpsuse ja põhjalikkusega.

Iga aasta peetakse Genfis rahvusvaheline töökongress, kuhu Töübüroo liikmed-riigid saadavad valitsuse, tööliste ja tööandjate esindajad. Töökongress arutab ja võtab vastu konventsioone tööliste ja tööandjate vahelkordade õiglaseks korraldamiseks. Pealeselle arutab ta ka muid sotsiaalküsimusi. Kui mõni riik ratifitseerib, kinnitab mõne konventsiooni, siis on ta kohustatud samme astuma, et vastavad seadused ja määrused oleksid kohaldatud konventsiooni eeskirjadele.

Sotsiaalkindlustuse alal on töökongress 1919.—1935. a. vastu võtnud 16 konventsiooni ja pealeselle veel 13 rekommendatsiooni, mis konventsioonide eeskirju täiendavad ja lähemalt määravad. 1919. a. alates Töökongressid on võtnud vastu konventsioone ja rekommendatsioone sotsiaalkindlustuse kõigi tähtsamate riskide kohta: õnnetusjuhud, haigus, vanadus ja invaliidsus, tööpuudus.

1935. a. lõpuni oli 35 riigis läbi viidud 97 sotsiaalkindlustuse konventsiooni

ratifitseerimist. See on võrdlemisi suur saavutus, kuid siiski tuleb märkida seda, et on veel maailmas palju riike, kus sotsiaalkindlustus on madalal astmel. Nende riikide hulka kuulub ka Eesti. Meil ei ole seni ratifitseeritud veel ühtki rahvusvahelist konventsiooni sotsiaalkindlustuse alalt, kuigi Eesti on olnud pikemat aega Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni liikmeks.

Rahvusvaheline Tööstööbüroo on teinud

sotsiaalkindlustuse arenguks suure töö 15 aasta jooksul. Ta on tõstnud maailma riikide ja rahvaste silme ette sotsiaalkindlustuse süsteemi terves ulatuses, on seda konkretiseerinud ja põhjendanud. Kuivõrd sotsiaalkindlustus ühes või teises riigis täieneb ja laieneb, oleneb tähtsal määral iga riigi töökonna organiseeritud jõududest. Rahvusvaheline Tööstööbüroo võib siin kaasa aidata nõuandjana ja teenäitajana.

Haapsalu Ühise Haigekassa tegevusest

haigekassa asutamisest alates.

20. 3. 23 registreeriti Haapsalu Ühise Haigekassa põhikiri IX jsk. töökaitsekomissari poolt.

29. 4. 23 oli I haigekassa volinike koosolek.

1. 6. 23 algas haigekassamaksude mahaarvamine tööliste palgast.

I juhatuse koosseisu kuulusid: esimees — R. Kumel, liikmed — J. Tisler, E. Brandt, F. Busch ja M. Miller.

Käitisi oli haigekassa all 1923. a. lõpus 59 — 390 töölisega. Keskmine kassaliikmete arv kuus oli 493.

Liikmemaksu võeti 1923. a. 1,5%.

Kassaliikmeile abiraha makseti 50% palgast, välja arvatud pühapäevad.

7 kuu tulu oli (1. juunist kuni 31. dets. 1923. a.) — Kr. 2754,40, seega keskmine kuu-tulu Kr. 398,48.

Perekonnaliikmeile 1923. a. abi ei antud. Abiandmine algas 27. apr. 1924. a.

Sellest edasi arenes haigekassa tegevus tõusu suunas, eriliste sündmusteta, nii et:

31. dets. 1935. a. oli haigekassa all käitisi 124 — 540 töölisega ja 526 perekonnaliikmega. Keskmine kassaliikmete arv kuus oli 1935. a. — 762.

Liikmemaksu võetakse 2% palgast.

Kassaliikmeile antakse abiraha 2% keskmisest päevapalgast, välja arvatud pühapäevad

Vasakult paremale: istuvad — abiesimees E. Jaani, kantseleiametnik A. Romanov, esimees J. Soosalu, asjaajaja E. Teras. Seisavad — juhatuse liikmed A. Tromm, O. Ermus ja J. Paesüld.

(alates 15. 10. 35)). (1. 5. 36 alates 2. haiguspäevast, ennem — 1. haiguspäevast.)

Summa korral maksetakse 30-kordne päevapalk.

Perekonnaliikmeile on võimaldatud vaba arsti valik. Lubatud visiitide arv on kassaosalise perekonnal 20—40 aastast, perekonna suuruse järgi. Ravikulust tasuvad perekonnaliikmed ise 25%, eriravist — 50%.

Kassa nettotulu oli 1935. a. Kr. 16503,41.

Haigekassa praegused juhatuse liikmed on: esimees — J. Soosalu, liikmed — E. Jaani, J. Paesüld, O. Ermus ja A. Tromm.

Kassaliikmete ravi ei ole haigekassa seni oma korraldusse võtnud, kuigi see on korduvalt volinike peakoosolekul päevakorras olnud.

Kassaosaliste ravi haigekassa korraldusse mittevõtmise peamiseks põhjuseks on asjaolu, et haigekassal on ainult üks suurem käitis — Ellamaa turbatööstus (mille töölised on ravikorraldusega täiesti rahul) — mis moodustab haigekassamaksu suhtes umbes poole haigekassa eelarvest, kuna teised on kõik väikekäi-

tised ja mööda Läänemaad laiali, kus arstiabi tarvitamise kontrollimine on äärmiselt raske. Pealegi on seniseil andmeil Ellamaa turbatööstuse töölise ravimiseks kulunud 4% töölitele maksetavast palgast. Seega läheks väikekäitistelt saadud arstiabikapital üksinda Ellamaa turbatööstuse töölise (piltlikult võetult) ravikapitali puudujäägi katteks, kuma teiste käitiste töölise ravimiseks tuleks kassaosaliste abiraha norme tunduvalt vähendada ja perekonnaliikmeile ravi, kui neid mitte päris ilma jätta, võimaldada õige väikesel määral.

Kuigi volikogu on teadlik ka nendest raskustest, mis on väikekäitiste töölisel arstiabi saamisega ettevõtte valdajalt, on nad siiski otsustanud ravi haigekassa korraldusse mitte võtta (1935. a. aprillil jäi peakoosolek ootama uue haiguskindlustusseaduse maksamahakkamist, kus töölise ravimine kassadele sunduslikuks oleks tehtud), sest see tekitaks suurema perekonnaga kassaliikmele tunduvalt raskusi, kuna ta saaks oma haiguse korral väikest abiraha ja perekonnaliikmete haigestumisel maksaks nende raviks suuri summasid.

Töölise isetegevusest.

Töölise selgus juba varakult, et oma töötingimuste parandamiseks, õiguste eest võitlemiseks ja aineline vastastikuse omaabi teostamiseks tuleb koonduda tööliseorganisatsioonidesse. Kui Inglismaal tehnilise edu soodustusel hakkas arenema uusaegne masinatöö, millega käis kaasas palgatööliskonna tekkimine, siis tekkis ka tööliskonna keskel ühinguise koondumise vajadus. Esimesi töölisiühinguid, klubisid ja toetuskassasid, teadagi primitiivsel kujul, leidis Inglismaal juba 150 aasta eest.

Tööandjad ja valitsevad ringkonnad vaatasid töölisele ülalt alla, kelle ülesandeks oli teha kurnavat tööd ja kasvatada lapsi töölise järelekasvaks, kuid kel ei tohtinud olla õigusi poliitilises, majanduslikus ja kultuurilises elus. Töölisi kardeti kui riigi ja ühiskonna lõhkujaid. Töölise püüded ja soovid sumbutati ja suruti maha halastamatult. Alandlikele palvetelegi vaadati kui mässuliste aktsioonidele.

Kuid töölise võitlus ei raugenud ja viimaks hakkas tulema ka võite. 1824. a. seadusega tunnustati töölise koondumist kutseorganisatsioonidesse. 1833. a. peale hakati maksma panema töökaitseadusi ja töölise organiseerimise vabadus avardus. Esimesed võidud ei olnud inglise töölisele langenud rüpe kellegi armust ja heasoovlikkusest, vaid need olid töölise eneste võitluse viljaks. Töölisel tekkis arusaamine, et kui sa ise ei aita ennast, siis ei aita sind keegi, ja et eneseaitamiseks on tarvis koonduda organisatsioonidesse, et võidelda ühiselt teiste omadustega. Samal ajal tekkis töölisel ka arusaamine ja veendumus omavalitsusest tööliseorganisatsioonides. Ka Inglismaal püüdsid tööandjad ja nende käsilased end maksma panna töölise juhtimises, ka riigivõim soovis,

et töölise juhtimine oleks „mõistlikkude“ inimeste käes, kes manitsevad töölisi ainult rahule ja korrale, kuid töötingimustest ja õigustest suurt juttu ei teeks.

Kibedate kogemustega said inglise töölised sellestki üle. Nad seisid nüüdsest peale alatiselt valvel, et nad oleksid ja jääksid oma organisatsioonides peremeesteks, et nad ise valivad juhid ja määravad nende tegevuse. Nad ei uskunud suure suuga lubajaid, kes tahtsid neid lahkesti hooldada. Töölised kaitsesid oma organisatsioonide vabadust kahjulike mõjude eest. Seal oli välja kasvanud vabade organisatsioonide põhimõtted. Inglise tööstuskeskus on töölise vaba isetegevuse traditsioonide hälliks. Seal on kogu maailma levinud töölise omavalitsuse põhimõtted.

Vaba isetegevuse ja rippumatu omavalitsuse põhimõtted uuemal ajal kandusid töölise kõikidesse organisatsioonidesse: poliitilisesse, majanduslikesse ja kultuurilisesse. Seal on kasvanud välja ka töölise omavalitsuse põhimõte sotsiaalkindlustusasutis.

Töölisliikumine on võitnud töölisele teiste rahvakihtide keskel vormilise üheõiguslikkuse. Majanduselus võitlevad ametiühingud töölise majanduslike huvide eest.

Maailmasõja lõppedes, kui kogu maailm seisis revolutsioonide keerises, tehti töölisele suuri lubasid igal alal. Ka töölise omavalitsuse alal anti kogu maailma südametunnistuse ees suuri lootusi.

Versailles' rahulepingusse, mis sõlmiti sõja lõpetamiseks ja riikide vaheliste suhete reguleerimiseks, võeti eripeatükk töölisküsimuste kohta. Selles peatükis on muuseas üteldud, et kõik lepingule allkirjutanud riigid peavad pühaks töölise organiseerimise

vabadust ja omavalitsust töölisorganisatsioonides ja asutustes.

Sellest ajast on möödunud kõigest üle 15 aasta, kui see leping kuldsulgedega alla kirjutati. Kahjuks peab tunnistama, et mõnedki lepingule allakirjutanud riigid on nüüd unustanud nimetatud rahulepingus tööliste antud töötused, mõned riigid, näiteks Saksa-maa, on sellest lepingust täieliselt loobunud. Nii mõneski riigis on hakatud kõrgesse ausse tõstma seisukohti, missuguseid tööliste suhtes omasid Inglismaal valitsevad ringkonnad 100 aastat tagasi. Püütakse näidata, nagu ei oleks töölised suutelised ajama oma asju vaba isetegevuse alusel. Tööliste vaadatakse kui olevuste, kelle kohuseks on teha tööd ja pidada suu.

Võib olla kindel selles, et elu ei saa viia tagasi mineviku varjude keskele. Ja samuti on kindel see, et tööliste vaba isetegevuse ja vaba omavalitsuse põhimõtted võivad endale eluõiguse.

Viljandi Ühishaigekassa tegevusest.

20. det. 1936. a. pidas Viljandi ühishaigekassa volikogu oma 2. korralise koosoleku omas majas Eha tän. nr. 4. 56 volinikust võttis osa 34.

Koosoleku juhatus valiti koosseisus: juhatajaks Th. Jürgenson, abiks Aug. Paal, protokollijaks L. Tammaru, abiks E. Luts, protokollile allakirjutajaiks ja hääletugejaks A. Unt, J. Pihlak ja A. Siitam. Aruandjaks oli määratud juhatus poolt asjaajaja Paul Paal.

Kaalumisele tulid kassaliikmete poolt esitatud palved ja kaebused juhatus otsuste peale abirahadest ja arstiabist ilmajätmisses. Tagajärjeta jäeti a.-s. Viljandi Tulitikuvariku ja a.-s. Viljandi Linavabriku tööliste Marie Kalami ja Lydia Vorobjeva kaebused neid osaliselt abirahast ja arstiabist ilmajätmisses. Mõlemad olid lahkunud käitise töölt ja haigestunud töövõimetust tingivasse haigusse. Tööst. töö sead. § 279 ette nähtud ühe kuu jooksul, s. t. lahkunud tervena töölt. Haigekassa juhatus kui ka volikogu leidsid, et kassaosalistele võib ikka ainult seaduse mõiste järgi anda arstiabi ja abiraha, mitte aga võõrastele. Nende endiste kassaliikmete õigused lõppesid kuu jooksul pärast tervena töölt lahkumist, mispärast ka neile võimaldati sammeid kuni liikmeõiguste lõpuni, s. o. ühekuiise tähtaja lõpuni. 6 kuud sammeid võib anda aga haiguse pärast töölt lahkunuile.

Rahuldati osaliselt kassaliikne Markus Turi palve abiraha asjus: lubati juhatusel tasuda Markus Turile haiglas oldud päevade eest abiraha, kuid väljaspool haiglat oldud päevade eest mitte maksa. Abirahast oli M. Turi ilma jäetud põhjusel, et ta ei teatanud oma töövõimetust tingivast haigusest haigekassale määruste kohaselt, vaid alles 2 päeva pärast tervenemist ja tööl olemist, millega ta oli rikkunud haigusest teatamise korda.

O.-ü. Meleski klaasivabriku töölise Ivan Ollandi palve, tasuda tema poolt ettevõtetud

ravimised Tartus, otsustati juhatus ettepanekul rahuldada osaliselt, ja nimelt: tasuda temale kliiniku arve järgi ravikulud täieliselt, kuid röntgeni-ravi eest, mis kuulub eriravide hulka ja mis oli ette võetud ilma juhatus loata, jätta tasumata.

Võeti ühel häälel vastu lisaelarve 1936. aasta peale tasakaalus Kr. 9100.—. Siis mindi ühiselt pildistama, kuna arvatavasti hakkab maksma uus haiguskindlustusseadus ja käesolev volikogu on seega vabast viimne, kes koosneb ainult kassaliikmeist.

Kassa asjaajaja Paul Paal tutvustas volinikke uue haiguskindlustusseaduse eelnõuga, mis on ilmunud „Töös ja Tervises“, tõmmates paralleeljooni uue ja praegu maksva seaduse vahel. Volinikud uue seaduse eelnõuga tutvudes kiidavad selle üldiselt heaks ja otsustavad ühineda Eesti Haigekassade Liidu seisukohtadega.

Otsustati liikmemaksuks jätta senine 1½% maks kassaliikmete palkadelt, niisama palju võtta juuremaksu ja 2% käitistelt arstiabi-kapitaliks.

Võeti kassa 1937. a. eelarve tasakaalus Kr. 34.688.— vastu ühel häälel ja muutmata-ult juhatus poolt esitatud kujul, mis volinikele trükitult oli kätte saadatud.

Otsustati haigekassas jätta endisteks kõik maksvuselt olnud abirahade ja arstiabi normid 1936. ja 1937. aastaks.

Kassa asjaajaja kandis haigekassale ette kinnisvara soetamisega seoses olevad kulud ja kinnisvara ekspluatatsiooni aruande kasutamisel olnud aja kohta, s. o. alates 1. juulist 1936. a. Aruandest selgus, et 2 haigekassa maja läksid haigekassale maksma Kr. 18.552,04. Selle hinna sees on: maja ostuhind Kr. 15.400.—, kinnistamiskulud Kr. 1.170.— ja remontide kulud Kr. 1.982,04. Maja hind on täielikult tasutud ja haigekassal võlgu ei ole.

Puhast tulu on nimetatud kinnisvarad haigekassale annud Kr. 277,20, millele lisaks tuleb arvata haigekassa oma 4-toaline priikorter. Leitakse, et majade ost on haigekassal täieliselt õnnestunud ja majade alla paigutatud kapital on kannud sellega ümarguselt käesoleval aastal 5%-ti.

Aruanne ära kuulatud, otsustati lubada juhatusel majade juures veel läbi viia vähenud tarvilised remondid, puukuuri ümberkorraldamine ja aia väljaandmine juhatus eelarvetele.

Viimasena kinnitati haigekassa alla 6 pikikäitist. Läbirääkimiste all pikemaajad sõnavõtte ei olnud. Koosolek lõpetati kell 14.

Pärnu Ühishaigekassa tegevusest.

13. XII s. a. peeti järjekordne Pärnu ühishaigekassa volinike peakoosolek, millest võttis osa 47 volinikku.

Koosolek, mida juhatas Joh. Kommi-son, möödus kõigiti rahulikus töömeeleolus. Tunnustati üksmeelselt juhatus tegevust käesoleval aastal ja kinnitati mõningad peakoosoleku päevakorda võetud juhatus otsu-

sed aasta kestes mitmesuguseil põhjusil kinni-
peetud abirahade kohta. Samuti otsustati
tasuda mõned peakoosolekule kinnitamiseks
esitatud mudaravi arved.

Olulisimaks päevakorra punktiks oli kassa-
osalistele mudaravi võimaldamise küsimus
tuleval aastal. Arvesse võttes mudaravi suurt
tähtsust mitmesuguste krooniliste haiguste
ravimisel ja ära kuulunud juhatuse poolt
esitatud kalkulatsioonid mudaravi võimalda-
miseks, peakoosolek otsustas võimaldada
mudaravi kassa- ja perekonnaliikmeile 1937.
a. mudaravila hooajal ja maksma panna
alljärgneva korra selle saamiseks:

Mudaravi on õigustatud saama iga kassa-
ja perekonnaliige, kes vähimalt kolm aastat
järgööda on olnud kassaliikmeks, selle-
kohase arstliku komisjoni otsusel ja juhatuse
äranägemisel, kusjuures ravikuludest kassa
kanda võtta 75% kassa- ja 50% perekonna-
liikme raviarve nominaalsummast. Kui kassa-
liige töökohast olenevaid põhjusil puudub
tööst aasta kestes mitte rohkem kui 1½
kuud, ei ole see temale takistuseks muda-
ravi saamiseks. Mudaravi võimaldatakse
Pärnu mudaravilas eel- ja järelesesoonil.
Soovitakse aga ravi ka kesksuvisel sesoonil,
tuleb ravitarvitajal tasuda peale eelpool-
näidatud protsendi ka hinnavahe, mis on sel-
lest tingitud.

Samal koosolekul võeti vastu ja kinnitati
juhatuse poolt esitatud kujul 1937. a. eel-
arve Kr. 100.000.— tasakaalus.

Võttes arvesse, et kassa varanduslik seis
on pidevalt tõusnud, näidates 30. XI s. a.
ülejäägina umbes Kr. 1500.—, ja et kassa
tegevus kogu aasta kestes on olnud edukas,
peakoosolek avaldas üksmeelselt tänu nii
kassa juhatusele kui ka kogu ametkonnale
tehtud töö eest, määrates ühtlasi igale amet-
nikule väikese jõulukingi. Ühtlasi tehti juha-
tusele soovialvudus, et ametkonna palgad
võetaks revideerimisele vastavalt elukalli-
duse tõusule.

Tallinna Ühise haigekassa volinike peakoosolek.

H. Soilts, asjaajaja.

Tallinna Ühise Haigekassa volinike pea-
koosolek

20. dets. 1936. a. Osa võttis 211 volinikku
(volinike üldarv oli 420). Koosolek kestis
kella 10 kuni kella 16.15.

Peakoosolekule esitatud palveist rahuldati
kassaliikmete A. Puste, N. Rätsepa, A. Saare
ja A. Jepselgi palved, kuna kassaliikme
E. Kase palve jäeti rahuldamata. Kassa-
liikme J. Prinkmanni palve jäeti lahtiseks
seni, kuni küsimus tema haigekassa alla kuu-
luvuse kohta lahendatakse järelevalveasutuste
poolt.

Haigekassa juhatuse poolt haigekassa põ-
hikirja § 21 vastu eksimiste pärast kärbitud
abirahad kinnitati 353 isiku kohta Kr. 962.01
suuruses.

Juhatuse esimehe A. Pirsoni suusõna-
line aruanne haigekassa tegevusest ja lähe-

ma tuleviku kavadest võeti peakoosoleku
poolt teadmiseks.

Liikmemaksuks 1937. a. määrati 1936. a.
normid, s. o. $2 \times 2 \times 2 = 6\%$ kassaliikmete
teenistusest.

Abirahade ja arstiabinormid 1937. a.
peale jäid peamiselt samadeks mis nad olid
1936. a., tehes neis vaid üksikuid soodustusi
kassa- ja perekonnaliikmeile.

Pikemaaid vaidlusi tekitas juhatuse poolt
peakoosolekule esitatud uus teenijate palga-
redel, milles olid ette nähtud palga alam- ja
ülemmäärad.

Juhatuse poolt esitatud palgaredel lükati
peakoosoleku poolt tagasi.

1936. a. lisaeelarved, mis on tasakaalus:
haigekassa — Km. 248.624,01, haigekassa
apteegil — Kr. 30.000 ja haigekassa haigial
— Kr. 15.300, kinnitati peakoosoleku poolt.
Samuti võeti vastu ja kinnitati juhatuse poolt
ettepandud kujul 1937. a. eelarved: haige-
kassa üldine eelarve Kr. 1.483.587,60, haige-
kassa apteegi eelarve Kr. 473.500.—, haig-
la eelarve Kr. 153.080.— ja kinnisvara kasu-
tamise eelarve Kr. 39.840.— suuruses.

Peakoosolek pooldas haigekassa juhatuse
ettepanekuid ja parandusi, mis on esitatud
uue, kavatsitava haiguskindlustuse seaduse
kohta, ja rõhutas eriti kassaosaliste omavalit-
suse tähtsust haigekassade juhtimisel.

Märkides 1936. a. tegevust Tallinna ühi-
ses Haigekassas võib heameelele konstateeri-
da, et haigekassa tegevus on arenenud soovi-
tud suunas, mis on annud häid tagajärgi.
Juhatuse töö on olnud üksmeelne, asjalik, ja
niiviisi töötades on saadud üle ka raskema-
test küsimustest. Kuigi arstimise alal on
praegu veel puudusi, siis ei olene nende
absoluutne kõrvaldamine ainuüksi haigekassa
juhatusest, vaid väga palju ka praeguse kind-
lustusseaduse puudulikkusest ja kassaliik-
meskonnast endast.

Vaadeldes kassa majanduslikku seisukor-
da selgub, et ka see ei jäta palju soovida.
Üldine tööcriis, mis valitses mõned aastad
tagasi ja mis jättis sügavad jäljed ka haige-
kassa tegevusse, on peaaegu möödunud. Hai-
gekassa alla kuuluvad käitised töötasid enam-
vähem korralikult ja selle tõttu ei ole kassa-
liikmete arvus olnud suuremaid kõikumisi,
vaid kassaliikmete arvu suurenemises on
senini valitsenud kindel tendents. 1935. a.
detsembrikuus oli kassaliikmete arv ca
23.500, kuna 1936. a. lõpul oli neid ca 28.500.
Ühes kassaliikmete arvu suurenemisega on
tõusnud ka sissetulekud ja väljaminekud,
millest oli tingitud üle 240.000-kr. lisaeelarve
esitamine peakoosolekule. Ka rahaline seisuk-
ord on märksa parem eelmisest aastast. Su-
laraha on aasta jooksul tõusnud Kr. 63.000.—
pealt ca Kr. 100.000.— peale. Samuti tõusis
kassa varanduslik seisukord ca 650.000.— pealt
ca Kr. 684.000.— peale. Sealjuures oli aasta
tagasi maksa Pikalaenu Pangale kinnisvara
ostuvõlgu ligi 180.000 krooni, kuna 1936. a.
lõpuks oli see vähenenud Kr. 44.000.— peale.
Haigekassa majanduslik seisukord võimaldas
võla maksmist väljaspool tähtaega — era-

kordselt 70.000 krooni suuruses. Võla maksmine väljaspool tähtaega oli tarviline seepärast, et haigekassa oma rahalt pangast (jooksev arve) saab 2,5%, kuna ta võlalt Pikalaenu Pangale peab maksuma 7%. Võlad, mis olid tekkinud haigla asutamisega ja selle sisustamisega, ümarguselt 45.000 krooni, samuti ka maja ümberehitusega seos olnud võlad on kõik maksetud. Kassaliikmete arvu suurenemisega on tõusnud ka abitarvitajate hulk raviasutustes. Tööaeg raviasutustes on aga ära kasutatud viimse võimaluseni ja arstide paigutamiseks ei ole enam vaba aega ega ruumi. Kuna maja ehitamise ettepanekud on korduvalt peakoosoleku poolt tagasi liikatud, siis ei näe praegu teist võimalust kui peab osa raviasutusi oma majast Tõnismäelt, mis on kitsaks jäänud, erakortereisse üle viima. Kahjuks aga ei ole saada sobivaid ruume. Maja ehitamise küsimust ei ole päevakorrast ära jäetud, vaid selles küsimuses on juhatuse esialgu jäänud äraootavale seisukohale, sest kavatsusel olev uus haiguskindlustuse seadus laiendab haigekassa tegevust ja edaspidine raviasutuste korraldamine nõuab suuremaid ruume, mida ehitatav maja peab võimaldama. Haigekassa hea majanduslik seisukord on võimaldanud soodustuste andmist ravi alal kassaosalistele aasta-aastalt. Nii otsustas peakoosolek 20. dets. 1936. a. juhatuse ettepanekul 1937. a. normides tõsta kassaliikmeile antavate prillide hinna Kr. 2.50 pealt Kr. 3.— peale, mudavannide hinna tõsta ühe krooni pealt Kr. 1.50 peale vannilt. Perekonnaliikmete ravitähetaegu haiglas pikendati ja suurendati ka haiglas ravimise tasunorme ning kassaliikmete isade ja emade vastuvõtmiseks abiõiguslike perekonnaliikmete hulka tehti mõnesuguseid soodustusi.

Balti Puuvillavabriku haigekassa peakoosolek

oli 20. detsembril 1936. a. vabriku ambulatooriumi ruumis.

Koosolekut juhatas V. Ado ja protokollis A. Kleius.

1937. a. liikmemaksuks määrati 2% kassaliikme palgast.

Kassaliikmete sammed 1937. aastaks määrati kindlaks.

Lisaeelarve võeti vastu ühel häälel 6.440 kr. 02 s. suuruses.

Juhatus poolt esitatud 1937. aasta eelarve, mis tasakaalus Kr. 42.900 võetakse vastu ühel häälel.

Juhatus liikmeiks valiti: Soosaar, Karl, — 32, Ado, Voldemar, — 29, Jahu, Johannes, — 26, Mölder, Eduard — 20, Luige, Artur — 19 häälega.

Juhatus liikmete asemikeks valiti: Volter, Helmut — 25, Seppel, Jaan — 25, Otokar, Ida — 21, Tants, Johannes — 19, ja teistkordsel hääletusel: Kärner, Katarina — 26 häälega.

Revisjonikomisjoni liikmeiks valiti: Vaine, Rudolf — 26, Vaino, Ferdinand — 24, Birn-

baum, Arnold — 20, Ondre, Mihkel — 19, Kallaste, Jaan — 19 häälega.

Revisjonikomisjoni liikmete asemikeks valiti: Rae, Ferdinand — 29, Sirel, Mart — 27, Tiitus, Johannes — 26, Aksel, Richard — 21, Rindeberg, Robert — 15 häälega.

Läbirääkimistel tuuakse ette, et vabriku usaldusarst Dr. Lane haigeid kassaliikmeid mõningate arstimisvahendite ja arstirohtude saamiseks laseb pöörduda vabriku direktori poole, milline nähtus ei ole loomulik ja oleks väga soovivat, et arst ise võimaldaks tarvilisi arstimisvahendeid ja patentarsttimeid, mida asendada ei saa.

Otsustakse volinikele tellida „Töö ja Tervis“ 1937. a. peale.

Koosolek, millest võttis osa 35 volinikku, lõppes kell 12.

Narva Kalevivabriku haigekassa peakoosolek

oli 29. dets. 1936. a.

Lisaeelarve nr. 1, 1936. a. peale Kr. 800.— suuruses kinnitati ühel häälel 800 kr. suuruses, mis läheb abirahadeks kassaliikmetele.

1937. a. liikmemaksuks määrati endiselt 2%.

Otsustati ühel häälel: a) haiguse ja õnnetusjuhtumise puhul: maksa endiselt 3% päevapalka, alates esimesest haigusepäevast, — kaotsiläänud tööpäevade eest; b) sünnituse puhul: maksa endiselt terve palk 2 nädalat enne ja 4 nädalat pärast sünnitamist, — kaotsiläänud tööpäevade eest; c) surma puhul: maksa endiselt 30-kordne päevapalk.

Perekonnaliikmeid otsustati haiguse puhul: ravida endiselt vabriku ja teistes haiglates kuni 3 kuuni, maksuga ööpäeva eest:

1) harilikel haigestumistel mitte üle 2 kr.,
2) sünnitusel mitte üle 2.50 kr. ja pealeselle, suure operatsiooni eest 5. kr. ja väikesel operatsiooni eest 3 kr.

Vajaduse korral arsti nõudel, kui rahaline seisukord võimaldab, lubada juhatusele ravimist pikendada haiglas ka üle 3 kuu.

Ambulatoorselt ravida vabriku haiglas, makstes iga retsepti või sideme eest ühes arstitasuga mitte üle 50 senti.

Röntgenikiirtega läbivaatamise ja ülevõtte eest ja diatermiaga ravimise eest maksa vabriku haigla takside järgi.

Sünnituse puhul: pärast haiglas ravimist, mitte üle 9 päeva, maksa endiselt ühekordne toetusraha 10 krooni igale lapsele.

Surma puhul: maksa endiselt 15-kordne kassaliikme päevapalk.

Otsustati maksa juhatuse liikmetele tasu: esimehele 60 kr., abiesimehele 50 kr. ja 3 liikmele, — igauhele 40 kr. aastas, kokku 230 krooni.

Valiti juhatusliikmeiks: Valter Luup — 13 h., Elmar Puutükk — 12 h., Ivan Nilov — 11 h., Rudolf Kips — 10 h. ja Andrei Stepanov — 10 häälega.

Juhatuseliikmete asemikeks: Viktor Tross — 11 h., Aleksander Ivanov — 11 h. ja Paul Kimmel — 10 häälega.

1937. a. eelarve Kr. 23.216.— suuruses kinnitati ühel häälel.

Abiesimees Adolf Särg kõneles koosolijaile uue haiguskindlustuse seaduse kavast ettenähtud ringkonna-kindlustuskassade moodustamisest. Vastusest meie märgukirjale selgus, et härra sotsiaalminister pooldab 2 naaber-vabriku haigekassaga ühinemist ühiseks tegevuseks uue kava järgi, mis võeti teadmi-seks.

Tartu Üldhaigekassa volinike korraline peakoosolek

peeti 20. detsembril 1936. a. kell 10 hommiku-l. Koosolekust võttis osa 54 volinikku ole-masolevast 90 volinikust.

1. Peakosoleku avas juhatuses esimees M. Toom. Koosoleku juhatajaiks valiti M. Toom ja E. Neumann. Protokollisid asjaajaja K. Lukk ja ametnik A. Vuhka.

2) Ülevaate haigekassa tegevusest kandis ette juhatuses esimees M. Toom, kes märkis muu seas järgmist: kassaliikmete arv oli aasta alul 5721, kelle arv tõusis 1. novembriks 7799 peale; perekonnaliikmete arv vastavatel tähtaegadel 3782 ja 5021. Kassaliik-mete arvu tõusust ja osalisest palgaolude paranemisest tingituna on ka haigekassa tu-lud tõusnud. Kindlustusmaksu on 11 kuu jooksul deklareeritud Kr. 50.000.— võrra ro-hkem kui möödunud aastal sama aja jooksul. Ühes tuludega on ka kulud tõusnud ja on tulnud haigekassa teenijaskonna kooseisu suurendada. 19. augustil otsustas erakorraline volinikkude peakoosolek avada haige-kassa apteegi, mille avamise eeltööd on käi-mas, nii et apteegi võib avada loodetavasti lähemal ajal. Hambaarstimiskabinetti on täiendatud ühe tooli võrra ja üks hambaarst

juure palgatud. Aruandja teatas, et sot-siaalministeeriumi poolt on välja töötatud uus haiguskindlustuse seaduse eelnõu, ühtlasi andis ta lühikese ülevaate selle eelnõu kohta. — Aruane kuulati ära.

3) Vaadati läbi kaks kaebust juhatuses ot-suste peale. Peakosolek otsustas väikese häälteenamusega asjad kaebajate kasuks. Kuna aga ettepanekud ei saanud üle poole koosolijate häältest, konstateeris juhataja, et kaebused on tagajärjeta jäetud, mille peale mõned volinikud demonstratiivselt koosoleku ruumist lahkusid, kuid hiljem siiski koosole-kule tagasi tulid.

4) 1936. a. lisa-eelarve võeti vastu juha-tuse poolt esitatud kujul Kr. 66.000.— suu-ruses. Samuti võeti vastu haigekassa asu-tuste lisa-eelarved.

5) Liikmemaksu otsustati 1937. aastal võtta 2% kassaliikmete teenistustasust.

6) Kassaliikmeile maksetavate toetusraha-de normid otsustati jätta endisteks. Need normid on väga lähedal suurimatele seadu-sega lubatud normidele.

7) Perekonnaliikmete abistamise normid ja perekonnaliikmete ringi ulatus kinnitati lisandusega, et perekonnaliikmeina registreeritakse need isad ja emad, kes kolme vii-mase kuu jooksul on elanud kassaliikme leib-konnas.

8) 1937. aasta eelarve võeti vastu juha-tuse poolt esitatud kujul tasakaalus Kr. 267.000.—. Samuti võeti vastu haigekassa asutuste eelarved, missugustes arstliku per-sonaali palkade väike tõus on ette nähtud.

9) Arstiabi määrused kinnitati endisel ku-jul selle lisandusega, et haigekassa apteegi avamise järele kaob senine kitsendatud ravi-mite saamise kord ja arstimid antakse haige-kassa apteegist haigekassa arvel.

Peakosolek lõppes kell 3 päeval.

Lühiteateid haigekassade tegevusest.

Tartu Üldhaigekassa Uderna suvekoolonia ostuhindia vähendatud.

Novembrikuus pöördus Tartu Üldhaige-kassa juhatus põllutöministeeriumi poole palvega, et Uderna suvekoolonia asukohaks oleva „Ravila“ talu ja selle päraldiste ostu-hinda alandataks, kuna krundil olevad hoo-ned ei ole selle talu kandjõu kohased. Hil-juti jõudis haigekassa palvele vastus, millest on näha, et vabariigi valitsus on 23. detsembril otsustanud „Ravila“ talu ostuvõlast kustu-tada talu kandjõudu ületava osa Kr. 15.000.— suuruses. Järelikult on kustutatud umbes pool „Ravila“ talu ja selle päraldiste esialg-sest ostuhinnast. Ostuvõlakohustuse vähenemise tõttu avaneb haigekassal võimalus Uderna suvekoolonias ravil viibijatele soo-dustusi suurendada.

Tõrvalt nõutakse tasumata jäänud haige-kassamaksu. Valga üldhaigekassa on tööins-pektori kaudu esitanud nõude Tõrva linna-valitsusele saamata jäänud haigekassamaksu-

de tasumiseks ümarguselt 500 kr. suuruses summas. Võlg on tekkinud sellest, et linna-valitsus on jätnud töölisel haigekassa all lihtsalt registreerimata ja palgamaksmisel on ka vastav protsent maha arvestamata, milline olukord on tekkinud Tartu tän. tse-mentmakadaamtee ehitamisel — kuuldavasti eksituse tõttu.

„Lõuna-Eesti“.

Haigekassa seisukord paranenud. Hilju-tisel Kuressaare Ühishaigekassa peakosolek-ul võeti vastu käesoleva aasta lisa-eelarve Kr. 3432,11 suuruses. Tuleva aasta eelarve kinnitati juhatuses poolt esitatud kujul Kr. 16.350,— suuruses. Haigusabirahade normid otsustati jätta endiseks.

Sotsiaalministeeriumile otsustati esitada palve, et uue haigekassade seaduse elluviimisel Saaremaale jääks iseseisev haigekassa. Lõpuks võib märkida, et Kuressaare Ühis-haigekassa aineiline seisukord viimasel ajal on tublisti paranenud.

„Meie Maa“.

— Narva Üldhaigekassa sai tänävu 15-aastaseks. Haigekassa tegevuse ülevaate toome edaspidi.

— Balti Puuvillavabriku haigekassa juhatuse moodustati 7. jaan. järgmiselt: esimees V. A. do, abiesimees K. Soosaar, liikmed A. Luige, J. Jahu ja E. Mölder.

Võru-Petseri Üldhaigekassa tegevuse ajalooline ülevaade

ühes vastavate tabelitega ja piltidega ilmub „Töös ja Tervises“ nr. 2 — 1937.

Järge on ootamas ka mitme teise haigekassa tegevuse ülevaated, mis avaldame järgmistes numbrites.

Rakvere Ühishaigekassa volinike erakorraline peakoosolek

oli 17. jaan. 1937. a. kl. 10,30 hommikul.

Koosoleku juhatajaks valiti Ferd. Vendt, protokolljaks Gerda Horn.

I.

Erakorraliselt võttis sõna haigekassa juhatuse esimees Johannes Aboh, kes selgitas tänase koosoleku kokkukutsumise põhjusi:

2. jaan. 1937. a. saabus haigekassale III jsk. kindlustusameti protokoll 29. detsembrist 1936. a., millest selgub, et kindlustusamet on tühistanud haigekassa peakoosoleku otsuse 6. dets. 1936. a. vastuvõetud 1937. a. eelarve.

Tühistamise põhjuseks tuuakse protokollis asjaolu, et Rakvere Ühishaigekassa valitsemise kulud olevat võrreldes suuremad kui teistes ühishaigekassades.

Missuguse moodupuu alusel need kulud ebamääraselt suurteks tunnistatakse, ei selgu protokollist. Ühesuurusele tasemele viia haigekassade valitsemise kulud on ju võimalu, sest iga haigekassa tegutseb omaette iseseisva juriidilise isikuna.

Rakvere Ühishaigekassa juhatuse on väga hästi teadlik teiste haigekassade valitsemise kulude suurusest. Samuti on juhatuse teadlik teiste haigekassade ravikorraldusest, perekonnaliikmete ravivõimalustest ja toetusrahade normidest. On omal ajal isegi sellekohased ankeetlehed kõikidel haigekassadelt hangitud ja läbi töötatud. Meil pole põhjust teisi haigekassasid kadestada.

Et volinike peakoosolek soovi korral ei oleks takistatud kindlustusameti otsuse kohaselt eelarve ümbertöötamises, on juhatuse arvestanud kõigi võimalustega ja tänase koosoleku päevakorda võtnud mitte ainult 1937. a. eelarve uuesti läbivaatamise, vaid ka 1937. a. abiraha normide, ravikorralduse ja -normide kindlaksmääramise ja igaks juhaks ka ette näinud uue juhatuse valimise võimaluse, kuigi sellekohaste volituste tähtaeg alles paari kuu pärast kätte jõuab.

Ei ole kahtlust, et kui valitsemise kulud viia summaliselt mõne teise haigekassa va-

litsemise kulude tasemele, siis peab sama haigekassa asjaajamise konstruktsiooni omaks võtma ka Rakvere Ühishaigekassa. Peaks vallandama kaks nooremametnikku, mis looks olukorra, et Rakvere Ühishaigekassa oleks sunnitud katkestama olulise tähtsusega ja aastate jooksul järjekindlalt täpsuseni väljaarendatud statistika kogumise, mille abil Rakvere Ühishaigekassas õigustamata ja liialdatud haigekassa kasutamise võimalused on hoiatud minimaalsed.

Kuid ühesuguse asjaajamise konstruktsiooni juures on möödapääsmatu, et ühesugused peavad olema ka toetusrahade normid, ravikorraldused ja ka ravivõimalused. Ei ole ju mõeldav, et ühtlasele alusele rajatud asjaajamise juures oleksid võimalikud mitmesugused saavutused. Seega oleks Rakvere Ühishaigekassa sunnitud ka toetusrahade normid ja ravivõimalused viima alla mõne teise haigekassa normide ja korralduste tasemel.

Kas saab niisuguses olukorras iseseisvast ja tagajärjerikkast tegutsemise võimalusest üldse juttu olla?

Kui tänane peakoosolek arvab, et kassa valitsemise kuludeks krediidi vähendamine kindlustusameti protokollis toodud arvestuste ulatuses on võimalik, ilma et oleks vaja kärpida 6. dets. 1936. a. vastuvõetud abirahannorme ja perekonnaliikmete ravivõimalusi, siis haigekassa praegune juhatuse ei viivita silmapilkugi tagasiastumisega, et võimalust anda uut inimestel haigekassa juhtimisele asumiseks. Selles mõttes ongi päevakorras ette nähtud juhatuse valimise võimalus.

II.

Kindlustusameti 29. dets. 1936. a. protokolliga tutvumine.

Volinike peakoosolek võttes teadmiseks 3. isk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti koosoleku protokoll nr. 56, 29. detsembrist 1936, selle osa, mis puudutab Rakvere haigekassat, leiab, et:

1) Kindlustusameti otsusega tühistatud haigekassa määruste punkt 9. märkus, mille järgi haigekassa juhatusele antakse õigus keelduda töövõimetuse tagajärjel vigasaanule toetusraha maksmisest, kui vigasaanu pole täitnud TTS § 407 eeskirju, s. o. kui tema pole õnnetusjuhtumistest viivitamata teatanud ettevõtte juhatajale, on kooskõlas Rakvere Ühishaigekassa põhikirja § 22-ga. Seega seadusega vastolus ei peaks olema.

2) Samuti ei saa haigek. volinike peakoosolek rahule jääda kindlustusameti otsusega, millega tühistatakse määrustest ühe lause lõpp: „ja haigekassa arvel ravimist katkestada — lõpetada“.

Seaduse mõiste järgi haigekassa on kohustatud kassaliikmetele võimaldama niisugust ravi, mis kindlustab haigetele terveksaamise ja töövõime säilitamise ja on määratud või vajalikuks tunnustatud arsti poolt. Kui juhtub, et mõni haige ei täida tema tervishoiu huvides tehtud arstikorraldusi, missugusest ravimisest jätkamisest saab siis veel

juttu olla? Korralduste mittetäitmisega teeb ta ju ravimise võimatuks.

3) Volinike peakoosolek ei saa rahule jääda kindlustusameti otsusega, millega tühistatakse peakoosoleku poolt kinnitatud 1937. a. eelarve.

1935. a. lõpul ja 1936. a. algul revideeriti välisrevidendi poolt Rakvere Ühishaigekassat korralduslikult ja põhjalikult. Revideerimise aktidest pole selgunud, et haigekassa juhatuse oleks ühelgi juhul kassa valitsemise või muul alal seaduse või põhikirja vastaseid kulutusi teinud. Samuti pole haigekassa oma revisjonikomisjoni kordagi põhjust leidnud peakoosoleku tähelepanu juhtida valitsemise kulude peale selles mõttes, et need ebaotstarbekohased või liialdatud oleksid. Just vastupidi, haigek. revisjonikomisjon on alati haigek. juhatuse kavatsusi ja ettepanekuid toetanud.

Ka pole haigekassal majanduslikke raskusi, vaid 1936. a. tegevusaasta lõppes ümar-gusest 10.000 kr. ülejäägiga.

Rakvere haigekassa põhikirja § 74 p. „k“ järgi koostab eelarve juhatuse; § 100 järgi esitatakse see läbivaatamiseks revisjonikomis-

jonile ja § 54 j. p. 2. järgi kinnitab eelarve volinikkude peakoosolek. Need nõuded on kõik täidetud. Eelarve suhtes seadus ega haigek. põhikirja muid nõudmisi ei sisalda.

Haiguskindlustuse seadus, samuti ka kindlustusnõukogu määrused ei sisalda norme haigekassade valitsemise kuludeks, ka pole üles seadud nõuet, et need kulud peavad kõikides haigekassades suhteliselt ühesuured olema.

Ettetoodud põhjustel volinikkude peakoosolek ühel häälel otsustab:

1) kohustada haigekassa juhatust ülalmainitud kindlustusameti otsuste peale edasi kaebama; 2) 1937. a. eelarve, milles peakoosolek ei leia midagi üleliigset ega ebaotstarbekohast, jätta kehtima peakoosoleku 6. dets. 1936. a. poolt kinnitatud kujul, kuni selguvad selles asjas edasikaebuse tulemused; samuti ka 1937. a. toetusrahade normid, ravi-korraldused ja -normid ja määrused 6. dets. 1936. a. vastuvõetud kujul ja 3) praegusele haigekassa juhatusele poolehoidu avaldada, tunnistades tema tegevuse kõigiti haigekassa liikmete huvide kohaseks.

EHL teateid.

Eesti Haigekassade Liidu XV kongress

on laupäeval, 20. ja pühapäeval, 21. märtsil 1937. a. Jahimeeste Seltsi saalis, Pikk tän. nr. 42, Tallinnas.

XV KONGRESS.

Päevakord:

- 1) Kongressi avamine — esimees Karl Lukk.
- 2) Kongressi juhatuse, sekretariaadi ja mandaatkomisjoni valimine.
- 3) Tervitused.
- 4) Haigekassade aruanded kohtadelt.
- 5) Aruanded EHLiidu tegevusest ja 1936. a. EHLiidu ja „Töö ja Tervise“ aruannete kinnitamine.
- 6) EHLiidu 1937. a. liikmemaksu määramine ja 1937. a. eelarvete kinnitamine.
- 7) Valimised põhikirja järgi:
 1. juhatuse liikmed ja asemikud,
 2. revisjonikomisjoni liikmed ja asemikud.
- 8) Haiguskindlustuse ümberkorraldamine — ref. K. Lukk, V. Luksep ja L. Johanson.
- 9) Kindlustusametite küsimus — P. Paal.

Kongressile valivad põhikirja § 21 järgi liitu kuuluvad haigekassad, need, kus kuni 500 liiget — ühe saadiku, kus kuni 1000 liiget — kaks saadikut ja iga järgmise tuhande pealt ühe saadiku. Arv viimasest tu-

handest annab ainult siis ühe saadiku, kui see on üle 500.

Saadikud valitakse haigekassade peakoosolekuil volinike ja ettepaneku korral ka kassaliikmete hulgest.

Kongressi saadikuks võib valida ainult neid haigekassa liikmeid, kes on üle 20 aasta vanad.

Juhul, kui ei ole võimalik peakoosolekul saadikuid valida, võib neid ka haigekassa juhatuse kassaliikmete hulgest valida.

Kongressi saadikute volituste tõenduseks on valimiskoosoleku protokollil ära kirjutatud, mis haigekassa juhatuse poolt on õigeks tunnustatud.

§ 23 järgi on kongress otsustusvõimeline, kui pooled liitunud haigekassadest sellest oma hääleõiguslike esindajate kaudu osa võtavad.

Sõnaõigusega võivad kongressist osa võtta mitteliitunud haigekassade esindajad, referendid, haigekassade tegelased ja isikud, keda liidu juhatuse kongressile on kutsunud või kelle sealviibimist kongress tarviliseks peab.

Kui juhatusel läheb korda ka tänava saada kongressi liikmeile raudtee-sõiduhinna alandust, siis saadetakse vastavad tunnistused kätte õigeaegselt.

Kongressi saadikute eesnimed, nimed ja väljasõidu jaama nimi palutakse saata EHLiitude teadmiseks.

Abiesimees (allkiri).
Sekretär (allkiri).

Tööõpilaste olukord Eestis 26 aastat tagasi.

Tööõpilastele annavad praegu Eestis kaitset Laste, allealiste ja naiste töökaitse seadus, Meistrite, õppinud tööliste ja töös-tusõpilaste seadus ja Kriminaalseadustik.

Õpilaste olukord on tunduvalt muutunud, kuigi puudusi on veel küllalt. Missugune olukord Eestis töökodades 25—26 aastat tagasi valitses, selle iseloomustamiseks toome

„Postimehes“ 1911. a. nr. 207 L. Johanson allkirjaga ilmunud kirjutuse, mis on järgmine (praeguses kirjaviisis):

Olukord Hermannii trükikojas.

1. okt. 1905. aastal tegid Tartu trükikodade omanikud ja trükikodade eneste vahel lepingu „tööolukorra ja palkade korraldamiseks Tartu trükikodades“. Leping võtsid vastu C. Mattieseni, Laakmanni, „Postimehe“, Bergmanni, Sööti ja Zirki, kui ka M. Hermannii trükikojad. Hiljem aga hakkas M. Hermannii trükikoda „iserada“ käima. Kuidas Hermannii trükikoda seda „iserada“ käib, sellest väike pildikene.

Tema „iserada“ seisab kõigepealt selles, et ta laste jõududega töötab. Tema seob lastevanemaid lepingutega, et niiviisi lapsi, keda ta õpilaste nime all töölisteks võtab, täiesti oma tahtmise all hoida.

Et näidata, millised need lepingud olid, toome ühest sarnasest mõned paragraafid näiteks.

Lepingus, mis 9. mail õpilase isa Karl Tirol'i ja trükikojas omaniku Miha Hermannii vahel tehti, kohustatakse § 2. õpilase isa ehk õpilast ennast trükikojas omanikule 50 rubla maksma, kui õpilane enne õppeaja lõppu ära läheb.

§ 4. aga öeldakse:

„Igal üksikul sõnakuulmata oleku või vasturääkimise korral peremehe või tööülevaataja vastu on peremehel õigus õpilast kohe lahti lasta ilma mingisuguse tasuta, aga Karl Tirol või õpilane Robert on kohustatud trükikojas omanikule iga kuu eest, mis ta õppimas on olnud, üks rubla õpetuseraha maksma; niisamuti varguse ehk mõne muu trükikojale kahjutegeva teo korral võib peremees teda kohe lahti lasta, siis tuleb aga õpilasel peale ülemaltähendatud selles § õpetuseraha, õpilase läbi sündinud kahju omanikule ära tasuda.“

Lepingus § 5 määratakse ka ära, kui palju õpilane tööd peab tegema: kolme kuu õppimise järele 800 tähte tunnis, esimese aasta teisel poolel — 1000 t. t., teisel aastal 1300 t. t., kolmandal aastal 1500 t. t., neljandal aastal 1600 t. t. Nooti kohustatakse õpilane 3 kuu õppimise järele kaks lehekülge ja ühe aasta õppimise järele 3 lehekülge päevas laduma.

Ja § 6. öeldakse, et kui õpilane § 5 määratud väikest nõudmist täita ei suuda, tunnistatakse ta tööle kõlbmatuks ja trükikojas omanikul on õigus teda ilma mingisuguse tasu andmata lahti lasta, aga õpilane peab § 4 määratud õpetuseraha ära maksma.

Et § 5 määratud nõudmine „väikene“ ei ole, on igaühele selge, kes trükikodade tunneb. Kui õpilane niipalju laoks ja tema tööd maksva tariifi järgi hinnata, oleks ta palk esimesel aastal 6 rbl. ja viimasel 12 rbl. nädalas.

Kuid nende paragraafide täitmisest saame alles siis öieti aru, kui meelde tuleb, kuidas omanik ühe poisikese isale ütelnud:

„Mulle ei ole mitte poissi tarvis, vaid raha.“

Et M. Hermann selle järele käib, tunnistavad ka need kohtuprotsessid, mis ta senini õpilaste vastu „õpetuseraha“ väljanõudmiseks ette on võtnud.

Lepingus on ka trahvid ära määratud. Kuhu vähegi võimalik, on trahvi paigutatud. On kohustatud ka „kõiki ettetulevaid töösid“ tegema.

Sarnane leping teeb õpilase täiesti peremehe orjaks — ta kaotagu kas teatav summa, või heitku tema tujudele sõnalausemata alla, lasku oma väikene söögiraha trahvirahadena trükikojas omaniku kaudu tagasi veereda ja olgu terve olukorra ja ümberkäimisega rahul.

Missugune see ümberkäimine ja olukord siis öieti on, võib igaüks arvata.

Töö ülevaatajaks on isik, kellel trükikodast aimugi pole. Sellele on aga kohuseks tehtud õpilaste ülevaaltõlmise kohta „protokoll“ teha.

Igale tühisemale asjale, nagu öeldud, järgneb rahatrahv. Kuid kaugemale läheb veel M. Hermann, tema on tuline nuhtluse poolehoidja. Ei jõua poisikene vanni ääres vett korruga välja viia, vaid tahab seda ämbriga kanda, kohe vihastab M. Hermann ja laseb poisikese R. K. 3 nädalat ukse juures seista. Seisa, kui ära läheb, pead lepingus tähendatud summa maksma. Söögiraha selle eest muidugi ei maksta. Sedasama „lõbu“ valmis tas ta poisikese T-ga, keda 2 päeva seepärast „seista“ lasti, et tema rokuskinõelumise juures vastu tõrkunud.

Temal olevat ka pagana mood „saatana poissidel“, nagu ta oma õpilasi nimetab, päkka käänata: võtvat poisid päka pihku ja väanavat. Kui poiss „ai“ ütlevat, siis vastu: „Kes sind puutub!“ Ka teisiti täitvat ta karistaja isa kohuseid.

Hiljuti mõisteti M. Hermann õpi poisid peksmise eest 7 päevaks rahukohtuniku poolt aresti.

Laupäeviti, kui trahvirahasid maha võetakse, saatvat M. Hermann õpilasi linnavahiga välja.

Ja nende „kõigi teiste trükikojas ettetulevate tööde ja talituste“ alla, mida õpilane lepingus kohustatakse vasturääkimata täitma, käivad M. H. trükikojas ka korstna puhastamine ja võõruse pöranda küürimine.

Ruumid olevat talvel külmad: kütta ei raatsi. „Saatana poissidel“ ei jäävat muud üle kui kasukates töötada, sest tuppa külmavat isegi vesi ära.

Üldse olevat tervishoiu nõudmised M. H. trükikojas kohta liig enneaegsed.

Puuduvat isegi tolmupuhastaja, lõõts. Tolmutavat papitükiga.

Niisugune on olukord selles trükikojas. Nüüd, kus ta enam poisikesi tarvilisel arvul ei saa, sest et neid tema juurest aasta jooksul väga palju läbi käib, tahtvat M. Hermann edaspidi tütarlastega töötama hakata.

Igatahes peaksid aga lastevanemad ettevaatlikud olema ja vaatama, kelle juures nad oma lapse teenistusesse panevad.

L. Johanson.“

M. Hermann kaebas L. Johanson ja „Postimehe“ tolleaegse vastutava toimetaja H. Rebase kurikuulsa vene diffamatsiooni §-i põhjal kohtusse. Selle §-i põhjal süüdistatuid ei olnud õigust tunnustajaid kohtus ette tuua, küll aga dokumente esitada. L. Johanson kaitses kohtus vandeadv. R. Tarrask, H. Rebase mäletatavasti eradotsent Stschu-

kin. Riia ringkonnakohus mõistis mõlemad kaebalused õigeks.

Selle õigeksmõistva otsuse kinnitas Peterburi kohtupalat, kus L. Johanson kaitses vandeadv. R. Tarrask.

L. Johanson oli tol ajal Riia Graafika-kunsti Liidu esindajaks Tartus. Selle liidu liikmeks kuulusid tol ajal ka Tartu trükitöölised.

Kindlustusnõukogu otsuseid.

I osakonna koosolekult 8. jaan. 1937.

Kindlustusnõukogu I osakond koosseisus: juhataja: töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor J. Sonin, liikmed: majandusministeeriumi esindaja dir. Kark, tööandiate esindaja K. Maurits ja tööliste esindaja L. Johanson, tegi järgmisi otsuseid.

Abiraha maksmine puhkuse ja sünnituse ajal.

Arutades Narva linaketramise manufaktuuri juures asuva haigekassa juhatuse kaebust III jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsusele 16. juulist 1936. a. 1) kasaliikmeile maksmatajätud haiguseabiraha maksmiseks palgalise puhkeaja eest; 2) sünnitajale maksmata jätud haiguseabiraha maksmiseks aja eest, mis langeb ühte sünnitusajaga, leidis: asjatoimetusest ei nähtu, et nende tööliste, kes olid haiged tol ajal, müllal kõik Narva linavabriku töölised kasutasid palgalist puhkust, makseti palka kasutamata jäänud puhkeaja eest. Seepärast ei või arvesse võtta ka kaebaja vaidlust kindlustusameti otsuse vastu.

Mis puutub üheaegsesse sünnitusraha ja haiguseabiraha maksmissesse, siis tuleb tähendada, et sünnitajal on õigus saada sünnitusabiraha kõrval veel haiguseabiraha ainult sel korral, kui haigus ei sõltu otseselt sünnitusest või rasedusest ja kui arst tõendab, et see haigus teeb töö jätkamise võimatuks ning nõuab töölt vabastamist. Kui talitada teisiti, siis võib küll tekkida säärane juhtum, et sünnitaja saaks põhjuseta kahekordset toetust.

Kuna tööinspektori revideerimise aktis loeteldud juhtumel puuduvad tõendused selle kohta, et haigused, mida põdesid sünnitajad, olid säärase, et need võinuksid takistada töö jätkamist ka sõltumatult rasedusest või sünnitusest, enamalt võib mitme kohta nendest arvata, et nad töövõimetust ei tekitanud, siis puudub alus nõuda veel haiguseabiraha maksmist.

Ülaltoodu põhjal kindlustusnõukogu I osakond, käsitelles kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas:

1. Narva linaketramise manufaktuuri juures asuva haigekassa juhatuse kaebuse puhkuse aja eest maksmata jäänud haiguseabiraha kohta käivas osas jätta tagajärjeta.

2. III jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsuse 16. juulist 1936. a. tühistada osas, millega nõutakse nimetatud haigekassa juhatuse sünnitusabiraha kõrval veel

haiguseabiraha väljamaksmist tööinspektori revideerimise aktis loeteldud sünnitajale.

Valimiskomisjoni liikmeile tasu maksmine. Sünnitusabiraha ja haiguseabiraha.

Arutades Balti Puuvillavabriku haigekassa juhatuse kaebusi 31. juulist ja 17. augustist 1936. a. I. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsusele 13. juulist 1936. a. valimiskomisjoni liikmeile tasu maksmise ja sünnitajale abiraha maksmise asjus, leidis, et Balti Puuvillavabriku haigekassa põhikirjas ei ole lähemalt kindlaks määratud valimiskomisjoni liikmete kohustus; § 59 ja 60 järgi nad peavad olema valimiskasti sulgemise ja pitseerimise juures, kirjutama alla valimisprotokollile ja võivad olla häältesse delite valimiskasti sisselaskmise juures. Kuna nüüd haigekassa juhatuse, kes korraldab haigekassa volinike valimist, leiab tarviliseks panna valimiskomisjoni liikmeile veel teisi kohustusi, mille täitmine on seotud tööaja ning palga kaotamisega, siis on loomulik nendele ka selle eest tasu määramine ning selles ei ole midagi seadusevastast.

Mis puutub teise kaebusse, siis juba Vene kindlustusnõukogu on seletanud 3. märtsil 1916. a. et haiguse puhul ning sünnituse puhul antavad abirahad osutuvad kaheks täitsa iseseisvaks haigekassa sammeks, milledest kumbki reguleeritakse seaduses eriliste, üks-teisega mitte sarnlevate eeskirjadega abiraha suuruse ning maksmise tähtaja ja tingimuste suhtes. Siinjuures seadus ei sisalda kitsendust, millega võiks piirata haigekassa liikmete õigust saada üheaegselt mõlemad abirahadid täies ulatuses. Pealeselle ei või nõustuda kaebaja väitega, nagu osutuks sünnitusabiraha kindlustuseks töövõimetuse puhul. Sünnitusabiraha antakse sõltumatult sellest, kas selle saaja on töövõimeline või mitte, lähtudes ainult kaalutlusest, et naistöoline tuleb erilise kaitse alla võtta sünnituse puhul tema enda ja tulevase põlve huvides.

Kuid sünnitajal on õigus saada sünnitusabiraha kõrval veel haiguseabiraha ainult tingimusel, et haigus ei sõltu otseselt rasedusest või sünnitusest, ning kui arst tõendab, et haigus teeb ise sõltumatult rasedusest või sünnitusest tööjätkamise võimatuks ning nõuab töölt vabastamist.

Ülaltoodu põhjal kindlustusnõukogu I osakond, käsitelles kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas tühistada 1. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsuse 13. juulist 1936. a. osas, kus nõutakse Balti Puu-

villavabriku haigekassa juhatuselt haigekassa valimiskomisjonile maksetud tasu tagasi nõudmist; nimetatud haigekassa juhatuse kaebuse sünnitus- ja haiguseabiraha ühe-aegse väljamaksmise asjus jätta tagajärjeta.

„Töö ja Tervise“ tellimine volinikele haigekassa arvel.

Arutades Balti Puuvillavabriku haigekassa juhatuse kaebust 1. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsusele 13. juulist 1936. a. igale volinikule „Töö ja Tervise“ tellimise asjas leidis, et selles asjas on kindlustusnõukogu üldkoosolek 21. oktoobril 1936. a. annud oma seletuse. Kindlustusnõukogu üldkoosoleku seletuse järgi ei ole sotsiaalkindlustust käsitleva kirjanduse levitamine haigekassa poolt tema liikmeile põhimõtteliselt keeldud, kui see haigekassat ei sega tema otseste ülesannete täitmisel ja kui see kirjandus on tarviline haiguskindlustuse selgitamise seisukohast.

Käsitelles Balti Puuvillavabriku haigekassa volinike peakoosoleku otsust 26. aprillist 1936. a. volinikele 1936. aastal ajakirja „Töö ja Tervise“ tellimise kohta ei saa ütelda, et see otsus oleks selle haigekassa põhikirja vastane, sest põhikirja § 2 järgi on haigekassa ülesandeks ka oma liikmeid tutvustada küsimustega, millede käsitlemiseks on loodud ajakiri „Töö ja Tervis“ (lit. b, c, d ja e).

Järelikult kindlustusametil ei olnud alust tühistada põhimõtteliselt Balti Puuvillavabriku haigekassa volinike koosoleku otsust 26. aprillist 1936. a. ajakirja „Töö ja Tervise“ tellimise asjas. Ta oleks võinud seda teha ainult siis, kui haigekassa oleks tellinud volinikele ajakirja vaatamata sellele, et ta ei saanud majanduslikel põhjusil täita oma otseste ülesandeid. Seda motiivi kindlustusameti otsuses aga ei ole.

Ülaltoodu põhjal kindlustusnõukogu I osakond, käsitelles kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas tühistada 1. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsuse 13. juulist 1936. a. millega tühistati Balti Puuvillavabriku haigekassa volinike otsus „Töö ja Tervise“ tellimise asjas volinikele.

Kindlustusamet ja kaebused juhatuse otsustele.

Arutades Paide Ühishaigekassa juhatuse kaebust 3. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsusele 16. juulist 1936. a. Elisabeth Orase kaebuse asjas Paide Ühishaigekassa juhatuse vastu haiguseabiraha mittemaksmise pärast leidis, et kinnitusameti seaduse § 13 p. 16 järgi on kindlustusameti ülesandeks haigekassa juhatuse ja peakoosoleku tegevuse järelevalve. Tööstusliku töö seaduse § 365 järgi kuulub kindlustusameti kohustuste hulka haigekassa juhatusele ettepanekute tegemine tarvitusele võtta abinõusid peakoosoleku või juhatuse tegevuses ilmiskitulevate seaduse või põhikirja rikkumiste kõrvaldamiseks. Kui kindlustusamet on saanud teada mõnest seaduse või põhikirja rikkumisest, võib ta, kui ta seda peab tarviliseks, korraldusi teha sõltumatult sellest, kas

on esitatud kaebus juhatuse või peakoosoleku korraldustele või mitte.

Seepärast kindlustusamet talitas seadusepäraselt, arutades III jsk. tööinspektori poolt teatavaks tehtud kassaliikme Orase abiraha asja ning kohustades haigekassa juhatust välja maksuma E. Orasele maksmata jäänud abiraha.

Kuna kaebaja ei vaidle kindlustusameti otsuse sisu vastu, siis puudub ka alus sisuliselt arutada käesolevat asja.

Ülaltoodu põhjal kindlustusnõukogu I osakond, käsitelles kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas Paide Ühishaigekassa juhatuse kaebuse jätta tagajärjeta.

Missugust arstiabi on haigekassa kohustatud korraldama.

Arutades Tallinna linna ettevõtete haigekassa juhatuse kaebust 1. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsusele 13. juulist 1936. a. arstiabiandmise määruste pkt. 9 tühistamise asjas leidis, et kindlustusnõukogu üldkoosolek on selles asjas 1. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusametile annud juba 15. veebruaril 1932. a. seletuse, et TTS § 302 ja 304 on täpselt ette kirjutatud käitise valdaja ning vastavalt haigekassa kohustused arstiabi alal. Nad on kohustatud kindlustama haigekassa liikmeile esimese arstiabi ja ambulatoorse ravi. Mis puutub aga haigemajalisse ravisse ja sünnitusabisse, siis selle kohta seadus nõuab, et nad astuksid omavalitsustega lepingusse tasumäärade suuruse üle kassaliikmeile haigemajalise ravi ja sünnitusabi andmise eest nimetatud omavalitsuste päralt olevais ravilais. Sellega seadus ei kohusta haigekassat võimaldama oma liikmeile mitmekesisel eriravil. Kui haigekassa siiski võimaldab oma liikmeile eriravil, mis ei kuulu esimese arstiabi, ambulatoorse arstimise, haige kodu ravimise, sünnitusabi ja haigemaja päevamaksuga tasuta ravimise viisi hulka, siis kassa võib panna osa kulused kassaliikmeile.

Sellepärast Tallinna linna ettevõtete haigekassa abirahade ja arstiabiandmise määruste § 9 ei ole seadusevastane ning puudub alus selle muutmiseks.

Ülaltoodu põhjal kindlustusnõukogu I osakond, käsitelles kinnitusnõukogu seadust ja kodukorda, otsustas tühistada 1. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsuse 13. juulist 1936. a. Tallinna linna ettevõtete haigekassa abirahade ja arstiabiandmise määruste § 9 tühistamise kohta.

Peakoosolek võib muuta haigekassa teenijate palganorme.

Arutades R. Jõulu kaebust 1. jsk. tööinspektori ringkonna kindlustusameti otsusele 13. juulist 1936. a. Tallinna Ühise Haigekassa 4. juuli 1936. a. peakoosoleku pvk. pkt. 3 all tehtud otsuste asjas leidis, et Tallinna Ühise Haigekassa põhikirja § 50 pkt. 1 järgi kuulub peakoosoleku võimupiiridesse haigekassa teenijate palgaredeli kinnitamine. Selge, et peakoosolek võib ka muuta palgaredelit ja sellega ka seal ettenähtud palganorme suu- rendada, kas eraldi iga üksiku redeli astme

kohta või ühekorraga kõiki palku, nagu seda peakoosolek ongi teinud. Edasi kaebaja väidab, et hääletamisviis ei olnud korralik. Kuuld ei seaduses ega põhikirjas ole ette kirjutatud, et tehtud ettepanekud tulevad hääledata poolt ja vastu.

Ülaltoodu põhjal kindlustusnõukogu I osa-

kont, käsitleks kinnituspõukogu seadust ja kodukorda, otsustas Richard Jõulu kaebuse jätta tagajärjeta. (Järgneb.)

Järgmises „Töö ja Tervise“ numbris jätkame kindlustusnõukogu ja teiste koosolekute otsuste avaldamist.

Kindlustusameti otsuseid.

4. jaoskonna kindlustusameti 14. dets. 1936. a. koosolekult:

Sindi ühishaigekassa volinikkude 22. novembri 1936. a. peakoosoleku protokollil läbi vaatamine.

Aruandja kannab ette Sindi ühishaigekassa 22. novembri 1936. a. peakoosoleku protokollil. Samuti kannab aruandja ette end. Sindi ühishaigekassa asjaajaja J. Valgi teadaande 3. dets. 1936. a.: „Teen teatavaks, et Sindi Ühishaigekassa volinikkude erakordsel peakoosolekul 22. nov. s. a. peakoosolekujuhataja ei toimetanud peakoosoleku hääletamist Sindi Ühishaigekassa põhikirja § 66 ettenähtud korras, sest hääletamine oli juhataja tegevuse üle seoses umbusalduse küsimusega. Küsimus otsustati lahtisel hääletusel, kusjuures polnud tähendatud hääletulejaid, seega pole ametlikult kindlaks tehtud poolt ega vastu hääle arv.“

Et küsimus on põhjendava tähtsusega ka kõigi teiste järgnevate otsuste kohta, siis palun 4. jsk. tööinspektori kinnitusameti Sindi Ühishaigekassa volinikkude peakoosolekul 22. novembril s. a. tehtud otsused kõik täies ulatuses tühistada ja kokku kutsuma uus volinike erakordne peakoosolek samade päevakorras olnud küsimuste arutamiseks ja otsustamiseks põhikirjas ja seaduses ettenähtud korras.“

Aruandja juhhib kinnitusameti tähelepanu haigekassa volinikkude koosolekul p. 4 all tehtud otsusele ehituskapitali arvele 6000 kr. kandmise asjas, milleks haigekassa juhatus palub Kinnitusameti luba. Kinnitusameti otsusega 21. sept. 1935. a. on antud eelluba kinnisvara soetamiseks Kr. 12.000.— ulatuses. Tolkorral oli kavatsus ehitada maja ahjuküttega. Nüüd on otsustatud seada sisse keskküte, millest tekib lisakulu. Ka on 1936. aastal materjalid kui ka tööpalgad tõusnud, mis mõjutab 1935. a. 21. sept. eelarvestust. Juba tol korral asjatundja ins. V. Toomparki arvestuste järgi oli Sindi Ühishaigekassa ehitatava maja üldhind ilma keskkütteta Kr. 14.000.— kuni 15.500.— Nagu p. 4. lisatud asjatundja arvestustest nähtub, ei ole küsitud Kr. 6000.— liigne. Kui Sindi Ühishaigekassa paigutab veel kinnisvara alla Kr. 6000.—, jääb haigekassal reaalsumma 27. X 1936. a. revideerimisakti järgi Kr. 16.472.58.

Kinnitusamet, aruandjat ära kuulates ja asja arutades, leidis, et J. Valgi teadaanne ei vääri tähelepanu. Sindi Ühishaigekassa volinikkude peakoosolekul 22. nov. 1936. a. ei otsustatud juhataja umbusalduse küsimust. Juhataja liige J. Kuller teeb küll ettepaneku

peakoosolekule võtta seisukoht kõigi kaebuste tagajärjel. Peakoosolek aga seda küsimust ei arutanud ega hääletanud.

Kinnitusamet Kinnitusameti seaduse § 13 I j. p. 16 põhjal

otsustas:

- 1) lubada Sindi Ühishaigekassa juhatajale täiendada kinnisvara-fondi Kr. 6000.— suuruse summaga;
- 2) muus osas tehtud otsused võtta teadmiseks.

M. Somson ei võtnud osa otsustamisest.

Tervishoid.

— „Üleriikliku Lastekaitse Nädala“ puhul ilmus Eesti Tervishoiu-Muuseumi väljaandel Tartu Ülikooli Lastekliiniku juhataja prof. dr. med. A. Lüüsi sulest brošüür laste toitlustamisest, pealkirjaga „I Praegusaja vaateid laste toitlustamisele; II Emariind — imikute haigustumise ja suremise ärahoidjana.“

Brošüür on saadaval Eesti Tervishoiu-Muuseumis, hinnaga 15 senti.

— Sünnitas haigekassas. Kuressaares jäi keegi naisterahvas haiglasse minekuga hiljaks ja sünnitas lapse haigekassa ruumes, kuhu oli tulnud haiguslehte võtma.

Praegu maksva seaduse järgi vabastatakse haigekassa naisliikmed tööst kaks nädalat enne ja neli nädalat pärast sünnitamist. Selle aja kestes maksetakse neile haigekassast toetust. Õige suur osa sünnitajaid püüab tööl käia viimse võimaluseni, mida ei saa õigeks pidada. Enda ja oma laste tervise hoidmiseks tuleb rasedail ja sünnitajail kasutada kõiki neid abistamisnorme, mis maksev seadus võimaldab.

— Tiisikusse haigestub Eestis statistika andmeil aastas keskmiselt 1660 inimest.

— Rahva tervishoiu korraldamine on riigilt nõudnud 1935/36. eelarveaastal 2.013.968 krooni.

HOIDKE GRIPI EEST!

Haiguse ärahoidmiseks on tungivalt soovitatav:

1) hoiduda kokku puutumast haigete ja haiguskahtlastega;

2) köhimisel ja aevastamisel hoida taskurätt suu ees, sest see takistab süljepiiskade laialipaikumist;

3) olla ettevaatlik ümberkäimisel nii haigetega kui ka haigusidudega kokkupuutumises olnud asjadega, sageli puhastades ja pestes käsi sooja vee ja seebiga;

4) ära jätta reisirid, mis ei ole hädavajalikud, ja hoida eemale rahvakogunemistest;

5) pidada puhtust isiklikult ja oma ümbruses ja hoolitseda õhu puhastuse ja värskenduse eest ruumides;

6) hoolitseda korraliku toitmise ja sooja riietuse eest;

7) hoiduda liigse väsitamise ja külmetamise eest;

8) vähemalt 3—4 korda päevas loputada suud ja kurku 2-protsendilise vesinik-ülilhapendi või 3-protsendilise boorhappe lahusega;

9) vähemalt kord päevas herne-suurune tükike boorvaseliini mõlemasse ninasõõrmesse panna ja nina väljastpoolt kergelt masseerida kuni salv ära sulab;

10) raskematel juhtudel, kui võimalik ei ole haiget kodus küllaldaselt eraldada ja tema eest korralikult hoolitseda, tuleb ta pagutada haiglasse. Haige rõga ja süljega kokkupuutunud pesu ja muud asjad tuleb nõuete kohaselt desinfitseerida, kui arst selle vajalikuks tunnistab.

— Gripihaigus, mis on levinud eriti Itaalias ja Saksamaal, on Eestisse jõudnud, tuues haigekassadele ravi alal suuremaid väljaminekuid.

Karskusküsimine Eestis on tänava 24.—31. jaan. Peetakse karskussisulisi kõnesid.

— **Alkoholi tarvitamine** Eestis on viimastel aastatel pidevalt tõusnud. Alkoholi jookke tarvitati 1935. a. 12.329.000 liitrit, iga elaniku kohta 10,93 liitrit, sellest 6,19 l. piiritust ja piiritusviina.

Sellest alkoholijookide hulgast saaks jõe, mille sügavus on 1 meeter, laius 5 m. ja pikkus 2,46 kilomeetrit. Et vedada säärast hulka alkoholijooke, on vaja 8,63 kilom. pikkune rong 1233 vaguniga.

1933. a. kulutati alkoholijookidele 14.049.369 ja 1935. a. 17.778.300 kr.

Riik sai 1935/36. eelarveaastal viinamonopolist 11.690.000 kr.

Avalikus kohas rahurikkumisi lausa juobnud olekus oli 1935. a. — 6592. Esiolgu andmeil oli 1936. a. alkoholi mõjul enesetapmise 9, enesetapmiskatseid 2, tapmise 22, tapmiskatseid 110 jne. Surma sai alkoholi mõjul 34 inimest, õnnetustel 75, vigastada 122.

Lärmitsemisi ja pussitamisi oli alkoholi mõjul 3788, riisumisi, vargusi ja muid kuriteid 518.

Sotsiaalkindlustus.

Sotsiaalkindlustuse kohta on kogu maailmas kehtimas 400 seadust, millega on korraldatud õnnetusjuhtude, haiguse ja emakasaamise, vanaduse ja invaliidisuse kindlustusi. 130 seadust 54 riigis kehtib õnnetusjuhtude kindlustuseks, 45 seadust 31 riigis haiguskindlustuseks ning 75 seadust 30 riigis vanaduse, invaliidisuse ja järelejäänute kind-

lustuseks. Haiguskindlustuse alla kogu maailmas kuulub umbes 90 miljonit töövõtjat. Vanaduse, invaliidisuse ja järelejäänute kindlustuse alla kuulub umbes 100 miljonit töövõtjat.

„Sotsiaalkindlustus Eestis“. Selle pealkirja all pidi ilmuma 1936. a. lõpul või 1937. a. algul Riigi Statistika Keskbüroo väljaandel ülevaade, mis oleks toonud andmeid haigekassade ja tööliste õnnetuste vastu kindlustamise ühingu tegevuse kohta. Säärase ülevaate järele on tarvidus, millele viimase E. Haigekassade Liidu poolt korraldatud haigekassategelaste nõupidamisel tähelepanu juhti. RSKeskibüroo lubas need andmed eriraamatuna avaldada. EHHLiit kindlustas selle eriraamatu 1000 eks. tellimise. Nüüd on RSKeskibüroo selle hädavajalise raamatu väljaandmise edasi lükanud, kuna takistuseks on tööliste olukorra büdžetiline uurimine.

— **Ehitustööliste eest haigekassamaksu ei taha tasuda majaanikud**, kelle koda esitas vastava märgukirja sotsiaalministrile. Nad arvavad, et haigekassamaksu võiks tasuda hankevõtjad.

Ka praegu kehtiva seaduse järgi tasub haigekassamaksu ettevõtja.

— **Teenijate haigusekindlustus Jaapanis** on teostamisel.

— **Sotsiaalkindlustuse kulud N. Venes** näitavad iga aastaga uut tõusu.

Ambulatooriumide-polikliinikute arv oli 1935. aastal 27.016.

Armeenia vabariigis oli 1913. aastal kõigest 16 ambulatooriumi, nüüd 276. Turkmeni maakonnas oli — 17, nüüd 360, Usbeki vabariigis enne — 54, nüüd 1184, jne. Tervishoide-liste küsimuste propageerimisega käsikäes on tõusnud ka ambulatooriumide külastajate arv. Kui 1913. aastal loeti ambulatooriumide külastajate keskmiseks arvuks 9 inimest, siis 1935. aastal on see arv juba 3945. Kujukalt näitavad seda järgmised koguarvud: 1913. aastal oli ambulatooriumide külastajate arv 44.000, kuna 1935. aastal üle 34.000.000.

Lastesõimi arvestati tsaariajal umbes 11.000, praegu on neid 5.000.000. Lastesõimede arvu tahetakse veelgi suurendada, kuna abordikeelu maksmapanekuga see osutub paramatuks. N. Venes on umbes 90.662 arsti, milline arv on viis korda suurem tsaariaegsest.

Nii riigil kui ka asutustel, nagu ametiühingud jne., tuleb kanda suuri kulusid igat liiki stipendiumidele, pensionidele, sotsiaalkindlustusele jne. Võrreldes 1927/28. aastaga, kus kõikide kulude kogusumma ulatus 719 miljoni rublani, on 1935. aasta jooksul välja antud 4123 miljonit rubla. Töökaitsele üksi kulub 1935. aastal üle 42 miljoni rubla. Ligi poolteist miljonit töölisi oli eripuhkekodudes.

Erilist rõhku pannakse füüsilisele kasvatusel, mida anti 1935. aastal juba 8,7 miljonile inimesele. Haigestumiste arv on viimasel ajal vähenenud ja üldine noorsoo tervislik tase tõusnud. Nagu sellest väljaandest

nähtub, on sõduriksminejate noorte tervislik olukord paranemas. Võrreldes aastatega 1927—1933, millal viidi läbi esimene viisaastak, on aasta keskmine kaalu juuretulek 2 kuni 4 korda rohkem. Nii oli Asovi-Mustamere rajoonis viisaastaku esimese aasta keskmine kaalu juurevõtt 0,22 kilogrammi, teisel viisaastakul 0,41 kilogrammi. Moskva ringkonnas samad arvud 0,23 ja 0,58, Aserbaidshanis 0,24 ja 0,74, Usbekis 0,14 ja 0,65.

Tänu sellele, et põllumajandus enamikus ratsionaliseeriti ja töölised vabastati rasket kehalisest tööst, on ka haigusjuhtude arv vähenenud.

Tähelepanuväärivalt on kahanenud haigestumine n.-n. sotsiaalsetesse haigustesse, nagu tiisikus, trahooma, sügelised ja suguhaigused. Tsaariajal olid need haigused nuhtluseks tervetele küladele ja ringkondadele.

Suguhaiguste vastu võitlemisel on suureks teguriks olnud prostitutsiooni kadumine linnades ja maal. Kuna tööpuudust ei ole ja tütarlapsed ei tarvitse prostitueerida, siis on ka suguhaigete arv vähenenud.

Trahooma ja sügelised möllasid vanasti eriti Tshuvashi, Tatari ja Kalmõkkide piirkondades. Nüüd märgitakse nende haiguste jõudsat vähenemist.

1913. aastaga võrreldes on difteriiti vähem 80 protsenti, rõugeid — 96, köhutüüfust — 71, leetreid ja düsenteeriat — 50 protsenti.

Töökaitse.

— Tööstatistika avaldamist nõuab Riigi Statistika Keskbüroolt Töölis-koda. Avaldada tuleks andmeid töökaitse ja sotsiaalkindlustuse kohta.

— Tööliste uue töölepinguga ei ole Narva tekstiiltöölised rahul. Töölistel lastud mõnes vabrikus töölepingule alla kirjutada. Seadus säärast allkirjavõtmist just ette ei näe. Palgaraamatusse kantud sisse ka kuupalga alammäär, mis on väiksem senisest päigast. Kreenholmis on uueks palga alammääraks ketrajaile, nende abidele ja õpilastele 20 senti tunnis, mis teeb 8-tunnilise tööpäeva juures ainult — 1,60 sn.! Säärast palka võib nimetada täie õigusega — näljapalgaks. Nii-suguse palgaga ei ole võimalik töölisel enastki, ammugi siis veel perekonda toita. Varemini oli ketrajate palga alammäär tunnis 28 senti.

Uue palga-alammäär järgi arvestatakse ka abiraha vigastuste korral.

Töölised ei saa uue vähendatud palga-alammääraga rahul olla.

— 8-tunniline tööpäev Albaanias pandi maksma. Seadus määrab kindlaks ka ületun-nitöö tingimused. Iga nädal peab olema üks puhkepäev ja aastas 12-päevane tasuline puhke-aeg.

— Põhja-Ameerika terasetööstuses ei ulatunud läinud aastal töönädal üle 40,5 tunni.

— Tööaeg P.-Ameerika Ühendriikide lennuteenistuses oli 1935. a. 86 lennutundi kuus. 1935. a. lõpul on Ühendriikides 33 lennuettevõtet 6000 teenijaga. Peale lennutundide tuleb teenijail töötada ka maal, iga lennutunni kohta keskmiselt 54 minutit, nii et kogu töö-aeg on kuus 163 tundi.

Neil aga, kes ainult maal teenivad, tuleb töötada nädalas keskmiselt 50 tundi.

1936. a. lühendati tööaega.

— Uus töökaitse seadus pandi Türgis maksma läinud aastal.

Töönädal on 48-tunniline, tööpäev 8-tunniline; neis ettevõtteis, kus laupäeval töö lõpeb kell 13, viiel päeval 9-tunniline.

Mitmesugust.

— Juutidele Saksamaal oma võorastemaju ja restorane nõuab 1936. a. seadus. Neis juutide asutustes ei tohi töötada saksaverelised naisteinijad.

— Koolisundus Inglismaal kestab 1936. a. seaduse järgi 15. eluaastani.

— Suhkruhind tõuseb. Väikemüügil oleks kilohind 47 või 48 senti.

Esimese järgu toidu- ja tarbeainete hinnad on viimasel ajal pidevalt tõusnud, vähendades vastavalt tööliste töötasu ostujõudu.

— Tütarlaste internaadi avas Tallinnas, Poska tän. Naisliit. Internaadis leiavad korterit maalt tulnud koolilapsed.

— 3200 tasuta lõunat jagab Tallinna linn iga päev hoolealustele. Puudusega võrreldes on see arv vähene.

KAESOLEVAST NUMBRIST JÄI VÄLJA

rohkesti materjale, mis olid saatnud haigekassad. Avaldame võimalust mööda järgmistest numbrites. „Töö ja Tervis“ nr. 2 ilmub veebruarikuu esimesel poolel. Käesoleva nr. 1 ilmumisega tuli viivitada, kuna suur osa haigekassasid ei saatnud talitusele varem tellijate nimestikke.

„TÖÖD JA TERVIST“

tellida võib igast postkontorist, ilma et tellijal lisakulusid oleks.

SISU: 1) Arstid ja töökaitse järelevalve — dr. M. Püüme. 2) Inimene, sõda ja gaas — A. Kummel. 3) Sotsiaalkindlustus ja Arstide Koda — L. Johanson. 4) Rahvusvaheline tööbüroo ja sotsiaalkindlustus — L. Metslang. 5) Haapsalu Ühishaigekassa. 6) Tööliste isetegevusest. 7) Viljandi Ühishaigekassa tegevusest. 8) Pärnu Ühishaigekassa tegevusest. 9) Tallinna Ühise Haigekassa volinike peakoosolek. 10) Balti Puuvillavabriku haigekassa peakoosolek. 11) Narva Kalevivabriku haigekassa peakoosolek. 12) Tartu Ühishaigekassa peakoosolek. 13) Lühiteateid haigekassade tegevusest. 14) Rakvere Ühishaigekassa peakoosolek. 15) Eesti Haigekassade Liidu XV kongress. 16) Töö-õpilaste olukord Eestis 26 aastat tagasi. 17) Kindlustusnõukogu otsuseid. 18) Kindlustusameti otsuseid. 19) Sotsiaalkindlustus. 20) Töökaitse. 21) Tervishoid. 22) Mitmesugust. 23) Kuulutused.

„TÖÖ JA TERVIS“

SOTSIAALPOLIITILINE KUUKIRI

E. HAIGEKASSADE LIIDU JA SOTSIAALSE ARENGU EESTI ÜHINGU HÄÄLEKANDJA
ILMUB 1 KORD KUUS.

Tellimise hind postiga:	Kuulutuste hind:
Aastas 100 senti	1 lhk. Kr. 20.—
6 kuu peale 55 „	1/2 „ „ 10.—
Välismaale aastas . . . 150 „	1/4 „ „ 6.—
Üksiknumber 10 „	1/8 „ „ 3.—
	Teksti ees 50 s. kallim.

Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused.

Toimetus ja talitus: Tallinn, Toompuiestee 17-a, krt. 13. Telefon 448-35.

Eesti töölistkonna avalikõigusliku esinduse
Töölistkoja häälkandja

„Töölistkoja Teataja“

ilmub 1937. a. üks kord kuus, iga kuu alul. „TÖÖLISTKOJA TEATAJA“ toob ülevaateid Töölistkoja tegevusest, käitiste elust, töölistkonna muredes ja soovides, käsitleb uusi sotsiaalseadusi ja muid tööliste päevaküsimusi.

Tellimishind Kr. 1.50 aastas, 75 senti 1/2 aastas, üksiknumber 15 senti.

Töölised!

Tehke kaastööd „Töölistkoja Teatajale“.

Toetaäge ja levitaäge teie oma ajakirja!

Toimetus ja talitus asub Tallinnas, Toompuiestee 17-a krt. 13, telef. 470-36.

KUS ON ELEKTER, SEAL ON KA „ELEKTRIK“

„ELEKTRIK“ — organiseeritud elektrikute häälkandja — on ainukeseks elektrotehniliseks ajakirjaks Eestis. „ELEKTRIK“ jälgib tähelepanelikult elektrotehnika arengut maailmas ja toob sellest värskeimaid uudiseid. „ELEKTRIK“ annab praktilisi näpunäiteid elektrotehnisel alal töötajale, süvendab nende teoreetilisi teadmisi ja võitleb agaralt elektrikute pere huvide eest Eestis. „ELEKTRIK“ on kujunenud hädavajalikuks käsiraamatuks kõigile neile, kes on huvitatud elektrimajandusest.

Kes ajağa tahab sammu pidada, loeb «ELEKTRIK'ut».

„ELEKTRIK“ ilmub Elektrikute Ühingu väljaandel 6 korda aastas. Tellimishind on 2 kr. aastas, 1 kr. poolaastas. Tellimisi võtavad vastu kõik postiasutused Eestis. Toimetus ja talitus: Tallinn, Lühikejalg 6. Avatud kella 9—11. Tel. 477-17.

Vastutav toimetaja *Karl Lukk*. Tegev toimetaja *L. Johanson*. Väljaandja *Eesti Haigekassade Liit*.

Ilmunud 26. jaanuaril 1937. a.